

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.
Pe un jum. . 14 c.
Pe o lună . 2.40 c.

Numărul de zi pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Deák Ferenc Nr. 20
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Anunțurile publice și Loc
deschis costă fiecare șir
20 fileră.
Manuscripte nu să inape-
lază.

Din problemele noastre.

Arad, 23 Noemvrie.

Pentru cei ce urmăresc statornic fluctuația crizelor politice din monarhie semnele unor temenice prefaceri în viața ei constituțională nu mai au caracterul nouității. În Austria atmosfera politică e saturată de substanțele vieții nouă, procesul de fermentație a atins punctul de limpezire. E o minciună calculată și prea străvezie, că noua lege electorală a întetit numai conflictele politice în Austria și că pe urma ei masele diverse ale cetățenilor n'au să profite mai mult de reforme sociale binecuvântate decât pe urma activității parlamentului vechiu. Știm că minciuna aceasta se cultivă numai în presa oligarhimei ungurești, cu tendința de-a preveni ori ce intenții ale guvernelor ungare cu privire la o reformă democratică a actualului nostru sistem electoral. Și a făcut o bună impresie în cercurile democratice din patrie, când în una din ședințele recente ale camerei budapestane, chiar un deputat ungur, fostul deputat popular Giesswein (azi creștin-social) a spus cel dintâi adevărul, că actualele frământări din Austria nu desmint așteptările legate de noul sistem electoral, ei dimpotrivă constituie numai fenomenele adâncilor prefaceri politice, deslănțuite de noul sistem, fenomene cari vor dispărea pentru totdeauna deodată cu înlăptuirea ideilor democratice pe scara întreagă a vieții constituționale.

Că până la realizarea unor stări poli-

tice și sociale dominate de spiritul democrației moderne vor mai trece poate ani întregi, vom admite cu toții. Un stat polietic de proporțiile Austriei numai printr'o muncă reformatoare uriașă poate fi așezat pe temelii nouă și curățit, în multe și vastele lui domenii de viață, de mozul vechilor așezăminte.

Nu vom asculta deci de sirenele pseudoconstituției ungare. Suntem convinși că și în Ungaria numai o reformă electorală democratică, în cel mai modern sens al cuvântului, poate să aducă soluția medievalilor ei stări de sclăvie socială și politică. Am mărturisit cu toate ocaziile acest alevăr și avem satisfacția că el găsește un răsunset tot mai larg și în unele cercuri politice ungurești. Insuși guvernul simte mai stăruitoare suflarea noului curent și s'a convins că din valurile acestui curent se infiripă muzica viitorului.

Conștiu de primejdia ce amenință actualele întocmiri politice, guvernul va încerca în mod firesc toate mijloacele de apărare, ridicând stavili curentului în toate domeniile vieții de stat. Dintru început el își va organiza oștirile temenice și noi vom găsi sub flamura lui partea cea mai mare a partidelor ungurești, de azi. Va începe apoi o luptă sistematică, fortificând toate cetățuiele feudale slăbite de vreme, între cari înainte de toate administrația.

Intenția aceasta a sa guvernul ne-a tradat-o îndată la venirea lui la putere. Din programul, în multe puncte dodonic, ce a desfășurat în cameră, am putut să deslușim în mod neîndoios intenția lui de a centraliza administrația. Guvernul a a-

nutat deci o problemă de-o importanță hotărâtoare pentru viitorul Ungariei, și totuși, lucru de mirare, partidele politice au trecut în mod sumar la ordinea zilei peste această cardinală chestiune politică. Chestiunea a fost reluată abia în zilele din urmă, în cadrul discuției asupra bugetului de interne. Aproape toți oratorii au atins-o însă numai în mod tangențial: cei din tabăra guvernului (Rakovszky L., Haydin) semnalând reforma centralizatoare, cei din opoziție (contele Apponyi) militând pentru menținerea actualului sistem, în care ei găsesc toate garanțiile dominației spiritului șovin în ținuturile locuite de națiunile nemaghiare. Și suntem convinși că partidele din opoziție vor bate în retragere la timpul său, căci contele Khuen-Héderváry va găsi soluția care să mulțumească aspirațiile ungurești și va ști să prezinte centralizarea administrației drept singurul mijloc pentru abaterea „primejdiei naționaliste” ce, menținându-se actuala întocmire, s'ar deslănțui fără îndoială — crede guvernul — îndată după introducerea unui sistem electoral mai democratic.

Da, e cert, că în cele din urmă guvernele nu vor putea să mai amâne o reformă democratică a legii electorale și e o chestiune de viață pentru noi, națiunile nemaghiare, ca după ce cunoaștem planul cu care dorește să-i zădărnicească efectele politice, să ne năzuim din răspuțeri a *asigura la rândul nostru efectele probabile ale unei reforme democratice.*

Înainte de toate să pătrundem în toată

Aprecieri.

— Copie de pe natură. —

SCENA I.

(Scena se petrece într'o casină românească. În fiecare sară se întâlnească la aceeași masă de joc trei laici și doi bisericani. Dintre laici unul nu joacă niciodată, dar pentru aceea vine cu sfințenie. Ceilalți patru își aprind țigărele, și unul începe să împartă. Laicul care nu joacă răsfoiește întâi prin gazete, se oprește puțin la vr'o pagină, apoi se așază într'un colț al mesei lângă cei patru. În fiecare seară fac politică, sociologie, economie națională. Și se unesc în păreri ca și când toți cinci ar avea un singur cap. De câteva seri laicul care nu joacă se oprește mai îndelungat asupra unor pagini de gazetă. În seara asta laicul I puse gazeta cu fața radioasă, și se apropie bine dispus de masa celor ce jucau.)

Laicul I. (cu entuziasm). Asta să ști că-i strașnic. Imi place! Așa o critică mai înțeleg și eu.

Bisericianul I (urmând cu interes jocul). De cine spui că-ți place?

Laicul I (cu mustățile pline de fum albăstriu). Se înțelege că vorbesc de tînărul nostru, d. Petru Marcu. Acesta-i un om cu viitor frumos. Și e de mirat sinceritatea, cutezanța lui în recunoașterea și infierarea greșelilor tinerimei de azi.

Laicul II (vesel, trăgând banii, mângâind și favoritele). Ziua bună se cunoaște de dimineață. De când a apărut în publicistică mi-am zis: iată un ochiu ager, bine înarmat. Iată o foxtă nouă în viața noastră publică.

Laicul III (răsucindu-și țigara, în vreme ce se împart cărțile). Voi nu-l cunoașteți personal. Eu l'am întâlnit, va fi acum'o jumătate de an. Pot să vă spun că-i scânteie în ochi o rară inteligență. Iar a vorbi cu el e un deliciu. Are o frază bogată, și sinceritatea și modestia lui o cunoști din fiecare cuvânt.

Bisericianul II (abia așteptând să vină la cuvânt). Așa dar părerea mea pe care o cunoașteți e cea mai potrivită. Să-i facem posibilă mutarea în orașul nostru. Ar fi o binefacere pentru el și pentru noi. Ori cum, aici e un centru social și cultural, cum rar se mai află în țară.

Laicul II (bătând crăița de roșu, către laicul I). Spune că scade idealismul în generația tînără?

Laicul I (mișcându-se pe scaun). Da, voi v'aduceți aminte de articolul de ieri. Deosebirea cea mare între două generații. Noi, dela patruzeci de ani în sus, crescuți în tradițiunile părinților, a puternicei generații care a pregătit anul patruzeci și opt. Noi cei pătrunși de ideea latinității noastre și de conștiința necesității drepturilor naționale pentru întreg poporul. Și ei, cei sub patruzeci de ani, cari sunt conduși de un singur gând: căpătuiala mai presus de toate. Ei bine, azi merge mai departe și desvăluie cu o putere de viziune uimitoare preocupările tinerei generații.

Ceilalți patru (deodată). Citește-ne articolul.

Laicul I (merge și ia gazeta de pe o masă vecină). Sunt curios să văd ce vor zice tinerii din orașul nostru.

Laicul II (impacient). Te rog citește. O să avem o seară minunată.

Laicul I (făcând un ă-ă prelung, până ce află articolul. Citește). S'a spus și se spune cu drept cuvânt că tinerimea e speranța viitorului. Numai că această maximă nu-i completă. Trebuie spus: o tinerime conștie de chemarea sa e speranța viitorului. Pentru că o generație nouă care n'are nici un ideal mai înalt, care crește fără să aibă deajuns puterea sufletească pentru marile lupte ce trebuie să poarte un popor, va fi ruina neamului. Acum să privim mai de aproape generația tînără de azi și să vedem după ce ținte se călăuzește în viață.

Bisericianul I (întrerupând). Da, să vedem. Sunt foarte curios.

Laicul I citind). Mai ușor se va infiripa tabloul ce vrem să-l facem dacă vom lua de pildă pe un tînăr după ce a terminat gimnaziul. Gândul cel dintâi ce-i va veni va fi să tragă un chef, cu ceilalți fericiți. După ce opt ani de zile li-se pare c'au fost lipsiți de toate libertățile, pe cari vrîsta lor tînără le-a dorit cu sete, acum, cu bastonașele în mână intră în restaurantul cel mai elegant, și toacă într'o noapte agoniseala de săptămâni întregi a părinților. Pentru că azi tinerimea își știe petrece mai presus de toate. Când părinții lor se îndestulau cu vin și cu doine ce și-le cântau singuri, tinerilor de azi le trebuie șampanie și taraf de lăutari. Cum li-s'au trezit acestea gusturi străine, aristocrate? De înclinări moștenite nu poate fi vorba. O singură explicație se poate: în lungii ani de gimnaziu au fost preocupați de un singur gând: că vor trăi în viață în condiții neasemănate mai bune decât părinții lor. Că vor avea un traiu mai comod, mai domnesc. Și, îndată ce se simt liberi ceacă să guste acest fel de viață.

gravitatea lor planurile guvernului. Să ne dăm seamă, că azi, când toate statele moderne (Franța, România de pildă) proiectează o decentralizare tot mai întinsă a administrației, deși sunt state cu un caracter național pregnant, încercarea de a centraliza administrația aici în Ungaria polietică, constituie un anachronism aproape absurd — dacă n'am cunoaște gândurile cari prezidează inițiativa. Căci administrația e organul cel mai cardinal al statului, pentru că veghia asupra libertăților cetățenești și le apără, dar se îngrijește în același timp de împlinirea tuturor datoriilor cetățenești către stat. Poporul trebuie să vadă în administrație aripa ocrotitoare a statului și să se pătrundă sub ocrotirea ei de rostul sublim al vieții în stat. Cu cât administrația va fi mai decentralizată, cu atât ea își va putea împlini menirea mai ușor, fiindcă va avea posibilitatea să cunoască din apropiere din ce în ce mai nemijlocită dorințele cetățenilor, va putea deci să le mulțumească mai cu adevărat. Pentru ca să poată fi la înălțimea ei, în statele politice, cu atâtea categorii de dorinți și aspirații, administrația trebuie cu atât mai mult decentralizată și organele ei sistematizate după caracterul populațiilor. Numai așa administrația va putea să satisfacă exigențelor unei vieți constituționale.

Știm, durere, că administrația ungară ex asse e menită cu totul altor scopuri. E și astăzi cuibul de adăpostire pentru toate creaturile dominației oligarhice șovine și în consecință povara cea insuportabilă pentru cetățeni. Și vedem că guvernul, în loc să intenționeze o restaurare modernă a ei, voiește să o înlocuiască cu un sistem administrativ și mai anticonstituțional care, în fața imperioaselor reforme democratice, e menit să salveze vechiul regim retrograd, asigurând guvernelor feudale o latitudine absolută în ce privește spiritul conducerii.

Centralizată administrația, la periferii nu va mai răsbate decât voința arbitrară a guvernelor, iar durerile și aspirațiile popoarelor vor rămâne și mai puțin cunoscute, și mai uitate și mai nebagate în seamă decât în trecut... În ciuda eventualei legi electorale democratice, guvernele, prin o mai lesnicioasă afirmare a dorinței lor, vor putea să facă aleși pe aceiași indivizi pretabili de cari se slujește oligarhimea și astăzi — și, abia atunci va începe adevărata eră de corupție și teroare. Dar cine nu-și poate imagina viitorul, privind din acest unghi al adevărului planurile guvernului.

Se poate însă ca evenimentele să zădărnicească aceste planuri. Se poate ca procesul de prefacere din Austria să se declare cu o forță hotărâtoare și la noi în Ungaria. Energia noastră, a națiunilor nemaghiare și sinceritatea propagandiștilor democrați unguri va hotărî aceasta. Credem deci că e una din problemele noastre cele mai de căpetenie să ne fixăm clar punctul nostru de vedere în chestiunea reformei administrative și să opunem guvernului din vreme voința noastră. Sperăm că comitetul nostru național va stabili un program de acțiune la înălțimea acestei mari probleme de viață și că nu vom fi bătuti cu pietrii, când avem curajul să arătăm nemulțumirea noastră pentru șovăielile și întârzierile ce arată în acest punct.

Triumful adevărului. Azi s'au întrunit în Arad colegiile preoțești pentru alegerea deputaților preoțești în congresul național bisericesc. Preoțimea întrunită a profitat de acest prilej să dea părintelui R. Ciorogariu satisfacție pentru atacurile nemeritate de cari a avut parte.

Protopopiatul Aradului și al Radnei și-a manifestat în mod îndoit sentimentul de stimă și încredere față de părintele protosincol, alegându-l cu unanimitate membru în congres și prezentându-i următoarea adresă de aderență:

Prea Cuvioșiei Sale Domnului Roman Ciorogariu, protosincol

Arad.

Preoțimea din colegiul tractelor protopopești ale Aradului și Radnei, cunoscându-ți nemijlocit munca desinteresată depusă cu cel mai credincios devotament în serviciul bisericii și al neamului nostru, se simte mândră că te are în sânul ei și, asigurându-te de stima și deplina sa încredere, osândește atacurile ce de un an încoace te împresoară.

Arad, 10/23 Noemvrie 1911.

Procopie Givulescu, protopop, Romul Vădianu, Petru Pelle, Constantin Putici, Ioan Pantoș, Damaschin Medrea, Zamfir Conopan, Emil Păcurariu, Nicolae Ionescu, Ioan Musca, Iustin Nica, Gheorghe Lupuțiu, Cornel Popescu, Pavel Mercea, Iosif Vuculescu, Petru Nemet, Nicolae Chicin, Romul Nestor, Paul Felnean, Teodosiu Moțiu, Traian Vădianu, Dimitrie Maci, Iancu Ștefănușiu, Gavril Bodea, Andrei Vădianu, Ioachim Turcu, Vasile Neiculescu, Corneliu Monția, Petru Vesa, Mihail Jurca, Iosif Popoviciu, Petru Țurca, I. Mara, Iustin Dascăl, Augustin Grozescu, preoți.

In afară de această adresă, părintele R. Ciorogariu a mai primit adrese de aderență din partea preoțimei adunate în Belint, Chișineu și Hălmașiu. Adresele aceste le vom publica în numărul de mâine.

Desbaterea petiției dela Vinț terminată. Din Budapesta ni-se telefonează că desbaterea petiției dela Vinț s'a terminat. Au vorbit azi apărătorii alegerii.

Sentința Curții de Casație se va publica la 7 Decembrie, orele 12.

O nouă... „declarațiune”. „Românul” care tace când îl doare ceva și se face extrem de vorbăreț când îi vine de... mistificarea opiniei publice în folosul patronilor lui, aduce în numărul său de astăzi o declarație pe care nu a cerut-o nimeni și nu interesează pe nimeni. Cică anumiți domni din Sătmar, cari iscălesc nume cu desăvârșire necunoscute, ar fi aderenți ai partidului nostru național, prin urmare... dușmani ai anumitor „veleități” cari ar fi voind să spargă solidaritatea noastră națională și — încă odată prin urmare —

Pentru că trebuie să știm: cheful început la terminarea gimnaziului e zala cea dintâi în șirul nesfârșitului lanț de petreceri cari se vor înfiripa în anii universității, a candidației de avocat, și chiar după ce vor fi oameni așezați. Atâta numai, chefurile de mai târziu se vor ținea în proporții neasămănat mai mari. După ce au gustat odată din această otravă dulce, nu vor mai avea putere să reziste ispitelor. Și de aceea vom afla tînări cari rămân peste zece ani necăpătuiți, eterni candidați de avocați sau doctori, și asemenea vom afla cafenelele, restaurantele tixite cu noua noastră generație până în ceasurile târzii din noapte.

Bisericanul II (cu fața strălucitoare). Gândiți-vă, dragi prieteni, la Turcu, Mihălțan, Păscuț, Droc, Mureșan și la toată ceata tinerilor dela noi. Nime nu i-a zugrăvit mai admirabil. Acest Petru Marcu are într'adevăr un ochiu ager. Se pare că a avut în vedere chiar generația tînără din orașul nostru.

(Ceilalți intrerup pe o clipă jocul. Vorbesc de odată, foarte însuflețiti). Asta-i curatul adevăr! I-a ras fără săpun! Vivat Marcu! (Cei cinci se privesc satisfăcuți, le vine să se îmbrățișeze).

La icul II (începând să mestece cărțile). Acum aș vrea să-l văd pe Mihălțan al nostru! Știu că-și va pleca în pământ capul, și se va feri ori

unde m'ar întâlni. In urmă s'a aflat cineva care să-i spună ce plătește. i

Bisericanul II (lăsându-se greoi pe spăteaza scaunului). Era și timpul. Cu obraznicia tinerimei de azi n'o mai puteam duce. Mă rog, în ce discuții nu se amestecau? Și cum te priveau de superiori, părea că ei sunt întruparea inteligenței! Nu mai puteai să faci, pe cinstea mea, un singur act de caritate, sau de nationalism ca ei să nu se gireze de inițiatori, de conducători. Mă rog n'a fost obraznic Droc când toată reușita concertului de astăvară a pus-o în scoteala lui? A scris însuși corespondențe la gazete, în cari se ridica de-asupra tuturor. Nu credeți? Ei bine, eu știu din locul cel mai competent.

La icul I (cetind mai departe). Chefurile în urmă n'ar fi cel mai mare dezastru al zilelor noastre. Dar ceea ce-i mai îngrozitor e că acești tînări n'au nici o busolă care să-i călăuzească în viață către scopurile într'adevăr mărețe. Nu-s în stare să-și reguleze nici pasiunile, nici afacerile, și până ajung la creangă verde se îngloadă în datorii.

(Toți ceilalți se opresc din joc și-l privesc cu însuflețire pe laicul I. Acesta cetește mai departe). Și, la începutul adevăratei cariere vânează după zestre mare, iar după ce s'au început cariera

încep prin dorința de-a se scăpa de datorii și continuă cu aceea de-a face avere cu ori preț. Interesele lor personale vor predomina în toată viața lor, tuturor celorlalte interese de ordin social.

La icul II (cu ochii umezi). Asta-i lecție odată! Așa ceva nu s'a mai scris la noi. Știți cu cât dătește băncii „Stejarul” tînărul „de bună speranță” Ion Turcu? Patru mii de coroane și-i numai la rigurosul al doilea.

Bisericanul I (repede). Asta-i nimic. Mihălțan a trecut de opt mii. A venit și la mine c'o poliță să i-o girez. I-am zis: De, frățioare, noi trebuie să ne deprindem a trăi mai pe sărăcie.

Bisericanul II (surizând cu dispreț). D'apoi Mureșan și Droc cei cari își poartă mai mult nasul în vânt? Sunt îngloadați pân' aici (și el arată cu degetul gras ca un cărnățel un loc sub barbă).

La icul III (cu superioritate). Da, într'adevăr aceasta-i grozăvia: închinarea numai și numai la interesele lor materiale. Pe când sfânta cauză publică, sfânta cauză națională rămâne s'o apărăm singur noi.

La icul I (voind să continue mai departe). Inșă nici datoriile...”

La icul II (întrerupându-l). E de-ajuns frate. Ne cunoaștem omul. Eu în special cred că-ș deosebi de aici încolo scrisul lui între o mie

Fiți cu atențiune la firmă!

GYULAY KÁROLY

Atelier de fotografii artistice,
— — de primul rang. — —

TIMIȘOARA, Józsefváros, Hunyady u. 5.

— — (Lângă Casina »Délvidéki«) — —

Fotografii și portrete, reproducții după fotografiile vechi și noul în mărime naturală, expuneri de obiective speciale pentru interioruri, acatice, și lucrări în aquarel și olei artistic executate. Ceice se provoacă la anunțul din »Tribuna« capătă 10% rabat. Fiți cu atențiune la firmă

dușmani ai sinecurelor” dela Asociațiunea noastră. Observați logica acestor pui de autorizați și vă rugăm, iubiți cetitori, nu ne mai cereți să insistăm asupra bânguielilor lor înșelate pe hârtie de pofta unui biet om care vrea să dovedească cu orice preț că e „reprezentantul acreditat al tinerimii”.

Ținem să dăm însă un sfat tinerilor cu declarațiunea:

1. Înainte de a eși în stradă te perii și te pepteni frumos, îți așezi bine cravata și te închei bine la haină, ca să nu te faci ridicol prin înfățișarea ta. Așa și d-nealor. Să și porie și să și pieptene bine scrisul de aci înainte, când vor mai da vre-o declarație, căci pe o redacție ca „Românului”, după cum se vede, nu te prea poți bizui. Ce însemnează acele frăzoaie cu cari, crezând că dau în „Tribuna”,ucid biata noastră gramatică?

2. În loc să joace prea adeseori ciardaș și în loc să vorbească exclusiv ungurește, să cetească mult și bine, să învețe să respecte scrisul românesc și pe reprezentanții lui, atunci nu se vor mai face de ris glorificând pe un Nyilvân oarecare, gata oricând să treacă în tabăra ungurească, nici nu vor numi „sinecură” slujba modestă pe care o îndeplinește la Asociațiune unul dintre cei mai mari scriitori ai noștri.

3. Să fe modești și să nu folosească vorbe cari nu li-se cad, căci în chipul acesta trag asupra lor ironii și surisuri înțepătoare, cari altfel, poate, nu i-ar ajunge. Primind aceste sfaturi ale noastre să mai scrie o... „declarațiune”. Atunci poate că i-am mai da atenție. Atunci și nici atunci.

Sedința camerei. În sedința de azi a camerei s'a continuat discuția bugetului ministrului de interne. Cel dintâi orator a fost justhistrul *Baththyányi Tivadar*, care a cerut introducerea votului universal.

A luat apoi cuvântul deputatul român *Dr. Alexandru Vaida*, care a combătut politica guvernului.

D. Vaida a constatat înainte de toate starea mizeră în care trăiesc popoarele nemaghiare din Ungaria și, în general, starea tristă în care se află țara întreagă. Toate forțele de cari dispune statul se risipesc în lupta pentru maghiarizarea popoarelor

de articole anonime. Acesta e într'adevăr un condei de aur. Iar condei de aur n'ar putea avea de nu i-ar fi și inima de aur. Trebuie să aflăm vr'un mijloc să-l aducem între noi. Să reorganizăm societatea din orașul nostru. Să stabilim valorile și să împărțim din nou rolurile, așa după cum se cuvine.

Bisericanii (amândoi). Să-l aducem, dar cum? (Privesc cu coada ochiului la laicul III).

Laicul III (părând distrat). Nu cred să putem afla cu ușurință vr'un astfel de mijloc. Și, zău, ar fi spre binele tuturor. (El tace și se gândește la fiica lui mai mare *Veturia*).

Bisericanul I. S'ar afla o cale, și ne încredem în simțimentele tale adevărat altruiste (vorbește laicului III) când îți spunem că dela tine atârnă totul.

Laicul III (părând surprins). Dela mine?

Bisericanul II. Da dela tine. Eu de mult m'am gândit că tânărul *Petru Marcu* și-ar fi cel mai potrivit ginere. *Domnișoara Veturia*.

— „Bravo”, „vivat” (strigă toți celilalți afară de laicul III).

Laicul I (vesel). Ah. Dumnezeule, cât voi fi de fericit să-l aud și vorbind. Dacă vorba-i va fi elegantă ca și scrisul putem spune că vom câștiga un giuvaer pentru orașul nostru.

(Se ridică toți, gratulându-i laicului III și trec într'altă sală să iee o băutură.)

(Sfârșitul în numărul viitor.)

nemaghiare. Pace și liniște numai atunci va fi în Ungaria, dacă se va întrona egalitatea de drepturi, când nici un cetățean nu va avea drepturi mai multe și mai mari decât altul.

Noi nu agităm împotriva ideii de stat, pentru că o fac în locul nostru slujbașii statului, cari stârnesc adâncă nemulțumire prin procedurile lor jignitoare pentru cetățenii nemaghiari. Cu maghiarizarea volnică a numelor nu se poate câștiga simpatia nemaghiarilor. Și este ciudat că numai dela noi se cere să ne maghiarizăm numele, câtă vreme nimeni nu cere acelaș lucru dela *Wekerle*, *Giesswein*, *Günther* sau actualul nostru ministru de interne contele *Khuen* (Ilaritate).

Trece apoi la critica serviciului nostru sanitar și stăruie asupra reformelor înseminate introduse de guvernul României pe acest teren.

Discursul dlui *Vaida*, care a terminat cu declarația că nu primește bugetul, în multe locuri a fost întrerupt de izbucnirile lărmuitoare ale intoleranților deputați unguri.

După dl *Vaida* fa cuvântul *Sümeği Vilmos*, care îl atacă pe dl *Vaida*, spunând că *Vaida* nu și-a renegat trecutul. Guvernul ar trebui să procedeze mai aspru față de agitatori și să se intereseze mai mult de soarta Ungurimii din Ardeal, care se valahizează pe zi ce merge.

Ultimul orator a fost *Velényák* (partidul poporal).

Puterea maritimă a României. Am reproduce și noi zilele trecute un articol al dlui G. Diamandi asupra flotei maritime a României. D. Diamandi arăta acolo pe larg necesitatea de prima ordine a unei puteri maritime române. Acum cetim că bugetul anului viitor al României va fi sporit cu 50—60 milioane, pentru transformarea portului *Constanța* în port de război și pentru crearea celor cinci submarine, vr'o câteva torpiloare și contratorpiloare. Dorința Regelui *Carol* este ca România să fie apărată și pe mare în modul cel mai sigur. Cât privește partidele politice române, toate sunt de acord asupra necesității unei flote pe Marea Neagră, prin urmare marele excedent de buget va fi votat cu siguranță, dându-se prilej României să stea la înălțimea statelor moderne, nu numai prin admirabila ei armată ci și prin puterea ei maritimă.

Azeviadă. Ca o dovadă despre moravurile polițienești dela noi cetim în *Népszava* de astăzi un lung și interesant articol. Un anumit *Silberstein*, în înțelegere cu șefii socialiștilor din țară, s'a angajat să fie spionul poliției în comitetul executiv al partidului socialist. Prefectul poliției din capitală, *Dr. Boda Dezső*, împreună cu alți trei subalterni ai lui a intrat în tratative cu *Silberstein* mituindu-l cu o plată de șaptezeci coroane la lună. Rolul lui *Silberstein* era să desvălească înainte toate mișcările pe cari le face muncitorimea în capitală și provincie, să spioneze părerile membrilor comitetului executiv al partidului socialist și să dea toate secretele partidului în mâna lui *Dr. Boda Dezső*. *Silberstein* s'a pretat la acest rol mai multe luni de zile, a încasat leafa în fiecare lună, a scris scrisori de denunțare pe cari a avut grijă să le copieze totdeauna și acum iese în vileag cu ele dând de gol întreg sistemul rusesc al poliției noastre. E interesantă această nouă și nostimă azeviadă, iar pentru noi e și deosebit de instructivă.

Neînțelegeri în partidul poporal.

Budapesta, 23 Noemvrie.

Partidul poporal unguresc trece prin o criză gravă. Unul dintre cei mai agili membri ai partidului, vice-președintele partidului *Rakovszky István* a ajuns în conflict cu majoritatea partidului. Conflictul, ce-i drept, s'a aplanat în aparență prin o scrisoare explicativă a lui *Rakovszky*, dar cauzele cari au provocat conflictul rămân și mai departe un germen pentru noi conflicte.

Asemenea partidului creștin-social din Austria, și partidul poporal din Ungaria (care este la noi ceeace e partidul creștin-social în Austria) a suferit la alegerile parlamentare din vara trecută o înfrângere simțitoare. Cauzele înfrângerii sunt a se căuta și la acest partid — în afară de volniciile guvernului — în lipsa de organizație a partidului și lipsa de energie în conducerea partidului.

Intr'un toast rostit zilele trecute la un banchet al catolicilor, vice-președintele partidului *Rakovszky István* s'a ocupat cu alegerile parlamentare și cauzele înfrângerii partidului. Și a constatat că în rândul întâi vina înfrângerilor este a conducerii, care s'a îngădit între hotarele înguste ale unei politici hierarhice. Conducerea partidului a săvârșit greșeli peste greșeli, membri au dovedit în cele mai multe cazuri o intoleranță păcătoasă, „frunțașii” au făcut politică oportunistă, iar de presa partidului nu s'a îngrijit nimeni. *Episcopii catolici n'au dat presci nici un sprijin și au stat în calea celor cari prin introducerea de noi arme de lupte ar fi voit să recâștige terenul pierdut.*

Acest toast al vice-președintelui a stârnit resens viu în sânul partidului. Majoritatea deputaților poporali, în frunte cu canonicul *Molnár Iános* au descoperit în acest toast o răsvrătire împotriva disciplinei de partid și un atac împotriva autorității conducerii.

Deputații poporali s'au întrunit numai decât la o conferință intimă, în care au hotărât să-l provoace pe *Rakovszky* să-și revoce declarațiile. *Rakovszky* însă a declarat, că n'are nimic de revocat. Conflictul era să iee o întorsătură fatală pentru partid, când în momentul din urmă frunțașii au reușit să aplaneze conflictul fără spargerea solidarității.

Circulase anume zvonul că *Rakovszky* va eși din partid și va înființa un partid nou. Răsvrătitul s'a lăsat, însă, convins și a adresat președintelui partidului o scrisoare, citită în conferința de ieri seara, în care anunță că n'are intențiunea să iese din partid, dar convingându-se că vederile sale în ce privește organizarea și îndrumarea politică a partidului nu sunt împărtășite de majoritatea membrilor, — *deocamdată se retrage de pe arena luptelor politice.*

Dintre toți membrii partidului poporal cel mai puțin simpatie pentru noi este, poate, *Rakovszky István*. Ne aducem doară cu toții foarte bine aminte de rolul ce l'a jucat acest ungar șovin sub guvernul coaliției. În calitate de vice-președinte al Camerei deputaților a procedat față de

deputații naționaliști în modul cel mai volnic și într-o singură ședință a luat cuvântul la 20 deputați, pentru a înfrânge opoziția naționalistă împotriva nenorocitelor legi școlare. *Rakovszky* a prezidat aproape toate ședințele în cari libertatea de cuvânt era căleată în picioare. Om de-o energie aproape brutală, *Rakovszky* a fost întotdeauna razimul cel mai puternic al partidului popular și agilității lui are să-i mulțumească partidul acestor succese sale din trecut.

Rakovszky și-a dat, însă, seama că partidul popular este menit distrugerii, dacă politica *hierarhică* nu va fi înlocuită prin politica reală a organizării conștiente. Și-a ridicat deci glasul în favorul unui *curent nou*, mai în consonanță cu vremile schimbate. Conducerea oficială a luat atitudine împotriva îndrumării noui reclamată de vice-președintele partidului și *Rakovszky*, nevoind să agraveze situația partidului, s'a retras de pe arena luptelor politice, cedând lăramul celor cari n'au secerat până acum decât înfrângeri.

Conflictul ivit în sânul partidului popular s'a aplanat în aparență. Dar cauzele cari au provocat izbucnirea lui *Rakovszky* rămân și pe mai departe, pentru că nemulțumirile reale nu se pot înlătura prin concluze și hotărâri în cari se accentuează „solidaritatea deplină a partidului”.

Fără organizație serioasă nici un partid nu poate face politică încununată de succese reale.

Teatrul Național din Iași.

— „Luceafărul” de Delavrancea. —

N'ași putea-o numi piesă istorică; i-ași zice mai degrabă poemă istorică; o poemă minunată, plină de avânt liric, vibrând puternic de cel mai sănătos și mai omenez sentiment patriotic. O dragoste de țară „de Moldova lui” justificată adăune, simțită adevărat, îndreptățită prin șirul de bucurii și dureri, de restriște și glorie, de pribegie și clădire trainică, înțeleasă și purtată în decursul atâtor veacuri, de rinduri de moși, strămoși, cărmuitori de tron și țară.

Afară de „Luceafărul”, în alte piese istorice n'am obișnuit totdeauna să aud lungi tirade declamatorii de mărturisiri patriotice, voinicoase, eroice pe același calapod, tămăind aceleași inapabile puteri divine, rostite majestos de pe înălțimea aceleiași tribune de 10 Mai, cu flori și steaguri, cu oficiali în frac și redingotă, cu echipage luxoase și sfidătoare...: Țara mea... pământul strămoșilor mei... glia stropită cu... sânge — natural cu sânge. — Ei, și chiar în acest caz, mișcător; nu însă deschizător de orizonturi, revelator, omenez, sincer și cuminte.

Pentru așa ceva se cere multă pricepere, multă încredere în curățenia, demnitatea și conștiința neamului tău, dar mai ales multă inimă. Intre sublim și ridicol, zice clasicul proverb, nu e decât un pas. Ridicul în cazul de mai sus, sublim în celălalt. Exteriorizarea celui mai încordat simțământ omenez nu se însufleștește nici odată printr'un potop de cuvinte, prin cele mai subtile întorsături retorice, prin artificialitatea exuberantă — adeseori voită — de erou medieval ei, tocmai

prin cuvântul cel mai stângaci, prin gestul cel mai nepotrivit, prin fraza cea mai la îndemână.

...„Eu nu te-am sărutat Măria-Ta” zice bietul Mogârdiei lui Vodă-Rareș în clipa despărțirii din muntii Oituzului. Frază și sentiment.

Un Mogârdiei așa cum ni-l'a croit dl Delavrancea nu se poate întâlni prea des; moldovan mai autentic e imposibil de închipuit. Uitați-vă la el. Naiv, copilăros de naiv, mucalit până la nesocotință, iubind cu pasiune și ridiculizându-și în același timp pornirea, soldat viteaz și hotărît, sfios și neîncrezător adesea, credincios și plin de omenie, simțitor și sfătuitor cu alean; moldovan în toată puterea cuvântului, așa cum astăzi abia prin colțurile depărtate ale Sucevei de'l mai zărim. Cea mai deplină laudă se cuvine dlui Boldescu, care, înțelegându-l pe dea'ntregul, ni-l'a redat în toată puterea concepției sale.

Viteazul țaran Carbea, — dl M. Popovici — zgărcit la vorbă, hotărît și îndesat la mers, oțelit în luptă, stângaci și copilăros în dragoste. „Trei și cinci”... „Trei mii cinci sute... ha!... adevărat viteaz... zgărcit la sfat”.

Vornicul Grozea — dl I. Damira — spaima Tătarilor, a Leșilor și a Secuilor. Veșnic cu mâna pe armă, arzând de dorul unei Moldove slobode, neînchinată păgânului de Soliman.

Păcălăbul Liciu, — dl C. Ionescu — bătrînul cu inima verde, arcaș neîntrecut, aținând calea Leșilor prin huceaguri și pădurici dese ca peria... „Așa, așa, bătrîne... Eh!... Cum n'am eu tot boeri ca Grozea și țărani ca Corbea... mi-ași întinde domnia din pustile Ungariei până'n malurile albastrii ale Egeei!”...

Doctorul Șmil — dl Vlad Cuzinschi — medicul Măriei-Sale enunțând veșnic cu aceeași superficială erudiție filosofia ieftină de sofist și ret și elhițbușer. I-s'ar putea adăugi, pentru timpurile vechi, bătrîne, când sentimentul de dreaptă ospitalitate îți cerea mai mult ca orice aceasta, dragostea ce-o avea pentru „Moldova și vitejii Moldoveni”; aș zice, mai mult o adulație... E timpul de primejdie; Turcii, Muntenii, Leșii și Tătarii amenință țara... caracterul neclintit și tare rămâne lângă domn... „Ați zis, Măria-Voastră, să mergem la Ciceii... bine, fie și la Ciceii... să mergem”.

Petru Rareș — dl Nottara din București — poartă cu el mândria, încrederea și vrednicia părintelui Ștefan și a moșului său Alecsandru cel Bun. Mai puțin pregătit ca dânsii, înconjurat de sfetnici și mai puțin pregătit, n'are norocul unei domnii liniștite. E învins; mai mult părăsit. Prin codrii de pribegie aspră singuri logofătul Baloș, Mogârdiei, Oana și Genuna îi împart durerea ținuturilor părăsite... „Priviți, priviți, colo, în depărtare... departe peste muntii și rîpi prăpăstioase... și mai departe peste dealuri trăgănate și verzi... și mai departe peste șesurile Prutului până'n ținuturile Nistrului Român... colo... departe... unde am lăsat în părăsire un tron, o țară, un popor iubit și rășboinic...”

Nu mi-aș putea închipui o piesă cu caracter mai specific românesc; n'ași găsi o oglindire mai reală a istoriei, reînviată în piese și poeme de scenă, o mai puternică chemare pentru vitejia timpurilor de mărire, un mai frumos îndemn în destoinicia faptelor de jertfă.

O piesă ca „Luceafărul” nu trebuie judecată ca o comedie oarecare de salon sau ca cea mai veritabilă dramă modernă ei, prin ceace poate contribui la formarea unei educațiuni naționale de înțeles strict. Trebuie judecată prin simplitatea, stângăcia și curățenia timpurilor care au născut-o; trebuie judecată prin perspectiva vieții de cronică bătrînă.

Auditorul nu va avea în vedere viața noastră modernă cu tot rezultatul ei machiavelic și infernal, nu va căuta să desprindă din iatacul domniței Oana parfumuri subtile de serată dansantă, nu și va ascuți urechea să audă ea din surdină foșnetul jupoanelor dantelate, nu și va ridica ochii

în tavan să zărească prin lumina abondentă și multicoloră de becuri electrice, picturi bizare, nuduri voluptoase armonizate în fine căutături nedefinite, haotice. Vorba și gestul Genunei n'ul va asemui cel al domnișoarei de salon crescută în pensionul nu știu cărui „Notre dame”.

Va trebui să priceapă realitatea timpurilor dispărute și înțelegându-o să se transpună în ea.

Auziam unii critici cari judecau „Luceafărul” dlui Delavrancea pornind același drum de înțelegere a ori și cărui comedii de Hannequin. Inconștienți și răuvoitori. *Corneliu Carp.*

Deschiderea cursurilor universitare.

Cursurile de deschidere al dlor N. Iorga și S. Măndrescu.

București, 8 Noembrie v.

Astăzi s'au început cursurile universitare, ca de obicei, fără de nici o solemnitate deosebită. În București asemenea solemnități nu se cunosc. De altfel știința are ea nevoie de strălucitorul fast, când ea însăși este lumina?

Voi schița, în scurte cuvinte, ideile expuse de d. N. Iorga în cursul său de deschidere — istoria medic, ținut Sâmbătă. De regulă cursurile de deschidere conțin anunțarea materialului, pe care profesorul îl va trata în mod amănunțit.

D. Iorga anunță că o parte din lecțiunile, ce le va ține anul acesta vor fi o continuare a lecțiunilor din anul trecut, adică urmărirea vieții de cultură a poporului român în legătură cu viața și dezvoltarea neamurilor cari îl înconjoară. Pe lângă aceste lecții, d. Iorga va mai ține o serie de conferențe privitoare la cele mai caracteristice fapte din istoria universală, privite toate din punctul de vedere al elementului popular, al mulțimei obișnuite, care a dus totdeauna greul, care a avut numai de suferit și prin jertfele căreia s'au ridicat atâtea figuri mari istorice.

În istorie trebuie neapărat să punem preț pe elementul popular. În lumea învățaților din apus s'a discutat și se discută mult chestiunea dacă istoria este sau nu știință. De altfel discuția este zadarnică. Totdeauna se vor găsi oameni, cari vor afirma, alții cari vor nega dreptul istoriei ca știință. Pe noi ne interesează mai mult felul cum este concepută istoria.

Unii, cum a fost Guizot, afirma că faptele istorice pot să ne dea deslegarea diferitelor evenimente din prezent. Era destul, după acesta ca anumite elemente să obvină în anumite fapte ulterioare, ca să se refere la trecut și să se caute eventual mijloacele întrebuintate atunci. Alți istorici, cum este Lamprecht, susțin că personalitățile mari sunt acelea, cari afirmă caracterul lor diferitelor epoci, prin superioritatea spiritului lor. Spiritul lor predominant, dă anumite idei în viața popoarelor, determinându-le la anumite fapte.

Nici această istorie nu poate fi cea adevărată. Faptele se nasc din frământările, din sfertările uriașe, din viața de muncă a popoarelor întregi, a mulțimei care și are nevoile ei, care și are durerile ei, își are aspirațiile ei. Pentru explicarea faptelor trebuie deci neapărat să cunoaștem curentele de idei, cari au dominat în viața popoarelor, să cunoaștem cultura pe care au avut-o, felul cum s'au folosit de ea. Să cunoaștem năzuințele lor, nevoile lor de tot felul. Personalitățile mari nu sunt decât accia, cari dau expresia ideilor cari predomină în simul respectivelor popoare, sunt

Paltoane dela 34 cor. în sus.

Calitate bună. — Croială perfectă. — Prețuri fixe. — Pretenții exagerate exchise.

KATZ și MENDEL, Kolozsvár, Mátyás király-tér 10. sz.

aceia, cari vin și dau o formulă a cererilor mulțimii, cari încep sau termină cu succes lupta pentru triumful acelor idei. Personalitățile mari sunt și ele produsul mediului lor.

Deci, pentru a putea înțelege anumite evenimente, trebuie neapărat să cunoaștem frământările mulțimii.

Luni după amiază și-a deschis cursul său de istorie a literaturii germane d. prof. S. Măndrescu. Materialul ce-l va trata anul acesta este istoria literaturii germane în secolul al 19-lea.

Ocupându-ne cu istoria acestei literaturi, am văzut starea ei de decădere din secolul al 18-lea. Trecură patruzeci de ani din acest secol și zorile nu se mai arătau. Ceia ce făcu pe un profesor din Braunschweig să exclame cu batjocură: „Arătați-mi o singură operă literară germană, care să dovedească un mare spirit creator!” A fost însă aceasta cea din urmă ironie a literaturii germane. Căci dela această dată încep să apară marile personalități, cari prin munca și talentul lor, duc literatura spre apogeul ei. Apar critici ca Lessing, poeți ca Klopstock și alții cari dovedesc că și din mijlocul poporului german pot să răsără personalități mari literare. Lessing și Winkelmann teoreticești — interpreți eminenti ai clasicismului antic — au ajuns acolo, unde, mai târziu au ajuns Schiller și Goethe. Vine perioada Sturmului și Drangului, care sfarmă diletantismul și purifică atmosfera literară. Cu Schiller și Goethe, literatura germană își ajunge apogeul.

Interesant este însă faptul că acești mari poeți, pe vremea lor au rămas departe de sufletul poporului german care nu-i putea înțelege pentru că nevoile lui nu le-au tratat cu interesul ce l'ar fi meritat.

În scurt timp deci, literatura germană începe a se impune. Se găsesec prinți, cum a fost Karl August, cari sprijinesc pe muncitorii condeiului. Și numele de poet începe să fie rostite cu respect. Karl August și mama sa fac din Weimar o a doua Atenă. Cum însă literatura celor doi mari lucrători plutea în sfere prea înalte, a trebuit să vină anul 1867, când încep să se scoată ediții populare, pentru ca scrierile lor să se apropie de sufletul mulțimii.

Pe atunci poporul german, care năzua spre libertate și lumină, îi trebuia o literatură, care să-l înțeleagă și pe care s'o înțeleagă. Ii trebuia o literatură, care să-l ajute în lupta sa. Era deci firesc să se producă o reacțiune. Și e foarte firească popularitatea, la care au ajuns scriitorii de mai puțină valoare artistică, dar cari înțelegeau nevoile mulțimii.

Prima reacțiune a fost romantismul, — la origine și acesta înrudit cu clasicismul. Scriitorii, sub influența acestui curent, încep să se întoarcă la popor, să-l studieze, să se inspire din producțiile sale literare. Se lărgeste orizontul literar. Literatura începe a servi cauzele mari ale poporului.

În decursul luptei pentru independență vedem poeți, cari mor cu spada în mână pe câmpul de luptă, după ce prin cântecile lor însufletiseră poporul și-l chemară la jertfa cea mare pentru libertate. Grație însufletirii trezite în suflete de cântecile acestor soldați ai deșteptării, poporul german a câștigat învingerea de mai târziu. Dacă în opera unui Körner nu este multă artă, este însă suflet, care a știut să determine alte suflete la jertfa. Să nu se piardă deci din vedere acest fapt: Mărirea Germaniei de azi se datorește în cea mai mare parte poezilor ei naționali, cari, părăsind operele artei pure, și-au pus talentul lor în serviciul poporului, din care făceau parte.

Literatura se pune apoi în serviciul tuturor ideilor, cari, realizate, au făcut din poporul german ceea ce este astăzi. Poetul trebuie să fie artist, soldat și apostol. Așa au fost poezii germani din secolul al 19-lea.

Cum au luptat, influențele la cari au fost suptei, cum a ajuns literatura germană la Heimat-kunstul de azi — se va vedea în cursurile din acest an.

Coresp.

Mitropolitul Mețianu — pentru analfabeți.

Excelența Sa Mitropolitul românilor ortodoxi a dat preoțimei din arhidieceză o circulară vrednică de toată recunoștința, stăruind pentru o activitate întezită a preoților și învățătorilor în folosul luminării țăranilor noștri analfabeți. Dăm partea esențială a circularii, după „Tel. Român”, dorind ca ea să fie urmată și în afară de hotarele arhidiecezei.

Fiindcă — zice circulara — baza ori cărei învățături și luminări este cartea, de care o mare parte a poporului nostru nu se poate folosi, căci nu știe ceti: mă văd silit a renouî însureinarea dată prin circularul din 20 Noembrie 1908, Nr. 13.440, și a vă provoca și îndatora și prin aceasta, pe voi toți iubitorilor mei preoți și învățători, ca acum când poporul a terminat lucrul câmpului, și când dispune de mai mult timp liber, mai ales în serile lungi de iarnă, să reîncepeți, cu puteri nouă, instruirea gratuită, în cetire și scriere, a tuturor poporenilor din parohiile voastre, cari n'ar ști ceti și scrie.

Spre scopul acesta, mai înainte de toate preoții din comunele în cari ar fi analfabeți, să se consulte cu învățătorii noștri confesionali, ca unul dintre dânsii, adică ori preotul, ori învățătorul, să ia asupra și sarcina de a învăța pe analfabeți cetitul și scrisul, punându-se în vedere celui ce ar face aceasta și o remunerație din partea consistorului. În comunele acelea, unde ar fi mai mulți preoți și învățători, să se consulte și să decidă toți împreună, care dintre ei să ia asupra și cea sarcină; iar unde n'ar fi învățător confesional, ori în caz când acesta n'ar fi în stare a instrui, acolo însuși preotul să instruiască pe analfabeți cetitul și scrisul.

După această înțelegere, preotul în cea mai de aproape Duminecă ori sârbătoare să spună poporului, la înțeles, că dorind noi foarte o soartă tot mai bună poporului nostru, dar știind, că fără învățatură nu va putea ajunge asemenea soartă, și știind că o parte a poporului nostru nu știe carte, din care să se învețe și lumineze, ba n'ai știind noi și că tot din cauza lipsei de carte poporul nostru nu e luat în seamă, ca popoarele cari știu carte, nici la alegeri comunale, comitatense și dietale: am aflat de bine a orîndui ținerea de cursuri de iarnă pentru cei neștiutori de carte, și a îndatora pe preoți și învățători să învețe în dar, fără nici o plată, a ceti și scrie, pe toți cei ce n'ar ști carte. Și așa a sfătui și îndemna pe toți neștiutorii de carte, a se aduna în serile cele lungi de iarnă la acele cursuri, unde, în scurt timp, toți vor învăța cetitul și scrisul.

Intr'una cu aceasta să li-se mai spună și aceea, că pentru a le înlesni învățarea, — la cerere — li-se vor trimite abecedare din tipografia noastră arhidiecezană, anume întocmite pentru analfabeți, cu preț ieftin — iar după ce vor învăța cetirea vom îngriji să le trimitem cărți de cetire cu cel mai redus preț, din cari se vor deștepta și lumina, cum să și crească și să și norocoască mai bine pe fiii lor, cum să și ducă mai bine afacerile lor, ca să aibă mai mult folos din acelea, cum să ajungă o viață mai tignită și cum să și cunoască și să și apere dreptul lor în caz de lipsă.

După aceste pregătiri, urmând a se începe cursurile de învățatură, preoții să ia un protocol în care să se inducă ziua începerii cursurilor, apoi toate celelalte zile în cari s'au ținut prelegerile, ca să se știe câte prelegeri s'au ținut, și în fine când s'au încheiat prelegerile.

De asemenea să se poarte o consemnare și despre cei ce au cercetat cursurile, precum și despre aceea, câți analfabeți au învățat cetitul și scrisul.

Cursurile aceste să se înceapă în luna aceasta și să se încheie le 15 Februarie anul viitor 1912, când apoi preoții până la finea lui Februarie 1912 vor raporta respectivelor officii protopresbiterale pe scurt: cât timp a durat cursul? câți analfabeți s'au întrunit la cursuri și cu ce rezultat? cine a condus prelegerile? și altele, ce vor mai afla de bine, iar officiiile protopopești vor raporta consistorului cel mult până la 10 Martie 1912, pentru ca și consistorul să poată raporta proximalului sinod arhidiecezan.

Scrisoare din Roma.

Putine sunt știrile de pe teatrul războiului. — Pacea departe. — Marconi telegrafiază fără fir din Italia în America și în Africa. — Furtul unui tablou de artă din Florența.

Roma, 21 Noembrie 1911.

(Dela corespondentul nostru). — Un armistițiu natural, venit din mila lui Dumnezeu, a suspendat pentru un timp luptele în Africa: ploaie, și ploaie rău în Tripolitania. Fortate de acest element, armatele vrăjmașe au trebuit să suprimă pentru prezent luptele, și doar mici, foarte mici lupte, date între grupuri de 15—20 de soldați de ambele părți, au mai fost. În acest interval de timp, știrile ce ne vin de pe câmpul de război, sunt parțiale, fără importanță palpantă ce prezentau știrile venite acum vr'o două săptămâni.

În acest interval de timp, s'a vorbit de pace, și după zările italienești se părea că nu suntem departe de dânsa. Ba ceva mai mult, se zicea că flota italiană nu a făcut nici o demarș în marea Egee tocmai pentru că Puterile au cerut Italiei să nu facă acest pas, deoarece dânsese vor lua în mână firele tratativelor de pace.

Însă, din ce motiv, până acum nu putem să știm pozitiv, aceste tratative abea începute s'au și rupt: pacea este departe și Italia a și trimis aseară, Luni, ordine la alte regimente de infanterie și de artilerie să plece în Tripolitania. Pe de altă parte, o depeșă sosită seara târziu din Tripolis, anunță că ziua de Luni a fost frumoasă, fără ploaie și fără vânt, și profitând de acest fapt, un căpitan italian s'a ridicat cu aeroplanul și a făcut recunoașteri.

În scurt, situația din zilele acestea în Africa se poate rezuma într'o singură vorbă: liniște.

Și par'că într'adins au venit zilele astea de liniște! Până acum, asurzită de bubuiturile tunurilor din Tripolitania, al căror ecou pătrundea în lumea toată și atrăgea atenția tuturor numai într'acolo, lumea nu se ocupa decât de război și nu da atenție la altceva; acum, profitând de această liniște, marele Marconi a dat în vileag o știre demnă să înfioare pe ori cine o aude: din Italia, de lângă Pisa, Marconi, cu telegrafia lui fără fir, a comunicat cu stațiunea Clifden din Irlanda și cu stațiunea Glace Bay din Canada (America de Sud). Mă grăbesc să vă spun că distanța din Italia, dela Coltano, de unde este stațiunea Marconi, până la Clifden este în linie dreaptă de 1600 kilometri, iar până la Glace Bay este de 5500 chilim.

Alaltăieri, 19 Noembrie, după prînz, Marconi, telegrafind cu aparatele sale, a primit din Clifden (Irlanda) următoarea radiogramă: „Semnele ce faceți sunt bune și se cetesc prea bine”.

Vă puteți închipui bucuria inventatorului! Dar cât de mare trebuie să fi fost bucuria sa, la miezul nopții, când pe o furtună ce se deslănțuise asupra Pisei și împrejurimilor, Marconi, într'adins ca să încerce puterea aparatelor sale, s'a dus în cabina radiogramică și așezându-se la aparatul său a chemat stațiunea Glace Bay din Canada. Aceasta a răspuns imediat chemării și atunci Marconi, la orele 12 și 23 minute noaptea, a telegrafiat astfel:

„Direcțiunei Companiei Marconi. — „Din Italia trimet salutări călduroase Americiei, prin telegrafia fără sârmă. — Guglielmo Marconi”.

După aceasta Marconi a telegrafiat la New-York două depeși la doi prieteni ai săi și stațiunea Grace-Bay a răspuns imediat:

„Am primit bine telegramele numărul 1, 2 și 3. — Grace-Bay”.

La orele două noaptea, Marconi s'a pus în relație cu colonia italiană din Africa mijlocie Eritrea, și chemând stațiunea Massana i-a transmis această radiogramă:

„Guvernului Eritriei. — Sunt vesel că azi, radiotelegrafia poate să servească în a lega acoia colonie cu Patria. Omagii respectuoase. — Guglielmo Marconi”.

„Lui Guglielmo Marconi. — Tot personalul „plin de bucurie, trimite salutări patriei departe. — Stațiunea Radiotelegrafică Massana”.

Orice comentariu este de prisos. Gândească-se cetitorii acestor rînduri la măreția acestui fapt, și bucură-se de progresele la cari a ajuns omeniirea, trimițând în același timp o urare marelui italian Marconi...

Și în aceeași noapte, pe când un act așa de mare se petrecea, nu departe de Pisa, în frumoasa Florența, s'a comis un furt, care a răsunat în toată Italia și va răsună în toată lumea: din muzeul San Marco din Florența s'a furat un tablou de mare valoare, o pictură făcută pe o scândură de renumitul pictor-călugăr Beato Angelico, reprezentând pe Maica Domnului cu copilul în brațe, pictură cunoscută în lumea artistică sub numele de *la Madonna della Stella*.

Pierderea ce suferă Italia și lumea artistică prin acest furt este foarte mare și este cu atât mai impresionabilă, cu cât s'a săvârșit în condiții foarte ciudate. Astfel, s'a spart un coperiș dintr'o sală a muzeului, s'a spart o ușă, s'a spart un oblon dela o fereastră, și pe acea fereastră, cu ajutorul unei funii care s'a găsit spânzurând până la pământ, hoții necunoscuți s'au scoborit, luând cu ei prețiosul tablou. În noaptea aceea, asupra orașului Florența se deslănțuise o furtună, cu tunete și cu o ploaie torrențială, ceea ce a înlesnit mult acțiunea hoților.

Faptul în sine este foarte grav, deoarece vine după nedescoperitul furt al renumitei *Gioconde* din muzeul Louvre din Paris, și denotă o îndrăzneală fără margini și o chibzuială făcută cu mult calcul.

Prin furtul acesta, Italia suferă o a doua pierdere, căci nu a trecut nici o lună de când a dispărut fără urme și fără să se fi găsit ceva, un alt tablou, *il hotto* din primăria din orașul Osimo.

Tabloul furat din Florența, a fost pictat de călugărul Fra Giovanni da Fiesole (numit mai târziu Angelico) prin anul 1418 sau 1436 și ca artă, reprezintă în fecioara pictată, acel spirit blând care în secolul al XV a fost antemergătorul divine expresii ale picturilor lui Raffaello.

Toate autoritățile polițienești au fost puse în mișcare, iar la fața locului s'au dus toate autoritățile dela Belle-Arte.

Se speră că se va găsi.

I. T. Alian.

Războiul italo-turc.

E neconfirmată știrea, despre noua acțiune a flotei italiene în marea egeică. Posibil ca să nici nu fie adevărată, ci numai o născocire a agenților străine, setoase după senzații. O dăm dară cu rezervă, amintind, că chiar și în cazul confirmării ei, acțiunea navală a Italiei în Dardanele, are deocamdată caracterul numai unei simple manifestații. Italia nu poate ataca până când puterile nu termină negocierile cu Turcia. Numai în cazul eşuării acestor tratative va fi silită Italia să stoarcă prin arme recunoașterea anexiunii.

Flota italiană în apele turcești.

Din Salonie se comunică: Sosesc mereu știri anunțând că vase de război italiene ar fi fost văzute între Dodeagatsch și insula Thasos.

Vasele italiene ar fi demonstrat erii în fața insulei Thasos și ar fi tras mai multe focuri oarbe, după care a plecat în direcția insulei Lemnos.

Aceleași vase au apărut apoi și în fața localității Dodeagatsch. Din această cauză întreaga garnizoană de acolo a luat imediat o poziție fermă.

Totuși vasele italiene și-au continuat drumul.

Eri ele au apărut din nou în fața insulei Thasos, împreună cu alte 4 vase noi care li-s'au alăturat.

Rediții convocați în districtele respective vor fi distribuiți la granița muntenegreană și în Sângear.

Nouă atacuri turcești la Tripolis și Homs.

Ziarul „Messagero” anunță din Tripolis cu data de 20 Noemvrie st. n., că un atac violent al dușmanului, încercat în ziua de 17 Noemvrie st. n. a fost respins de trupele italiene.

Dușmanul a apărut în zorii zilei și a înaintat în mici detașamente până la 400 metri aproape de pozițiile italiene, de unde au deschis un foc violent contra flancului stâng al trupelor italiene.

Acestea n'au răspuns la focul Turcilor în așteptarea grosului trupelor turcești care a și apărut în curând.

Trupele italiene au deschis atunci un foc teribil care a silit pe Turci să o ia la fugă în mare neorânduială.

Din Homs se anunță că acolo au avut loc lupte de avantposturi și repetite încercări ale Turcilor de-a surprinde pe Italiani.

Toate aceste atacuri au fost însă respinse.

Cățiva prizonieri arabi au încercat să desarmeze garda italiană în timp ce i-se distribuia rațiile de mâncare. Ei fură însă imediat făcuți inofensivi și executați în urma unei judecăți sumare.

La Tripolis se continuă cu debarcarea de provizii și munițiuni.

Treimea e frumoasă.

Amânarea acțiunii flotei.

„Italia” din Roma serie că amânarea acțiunii se datorește trecerii perechei regale engleze prin Marea Mediterană în călătorie spre India.

Ducele de Aosta va saluta pe suveranii englezi în numele Italiei pe bordul vasului său la Malta.

Turcia va trimite și ea o misiune în fruntea căreia va fi fiul cel mai mare al Sultanului.

Principele turc va pleca în Egipt pe bordul unui vapor cu pavilion egiptean.

Puterile și conflictul.

Din Viena să comunică că partea diplomatică a chestiunii războiului, a intrat într'o nouă fază. Una din marile puteri a propus să se facă o intervenție la Constantinopol în sensul grăbirei încheerii păcii; alte Puteri au refuzat însă, declarând că momentul oportun n'a sosit încă. Cum însă dela începutul conflictului Austria a propus ca demersurile să fie colective, și aceasta s'a primit ca bază a acțiunii diplomatice pe tot timpul conflictului. — propunerea numai a uneia din Puteri nu s'a putut realiza, unele Puteri fiind contra intervenției.

Totuși discuțiune neoficială continuă atât la Constantinopol cât și în cancelariile europene.

Italia vrea pace.

O parte din presa franceză spune că Italia a trimis mijlocitori pe la mai multe cabinete, între cari și cel francez, cerând o urgentă mediațiune în favoarea păcii.

Din sursă italiană vrednică de încredere știrea aceasta se desminte.

Cronică științifică.

De-ale naturii.

III.

Perspective largi. — Știința extremelor. — Extreme în biologie. — Dela amibă până la om. — În științele anorganice: electron — dacil — pământ. — Pământul față de univers. — „Istoria lumii”. — Reflexiuni.

„Acele cifre uriașe, cari dau cosmogoniei un respect atât de grandios, cari deschid perspective în timp și spațiu, despre cari veacurile trecute n'aveau măcar idee: toate aceste rezultă din subtilități tehnice. Când auzim că lumina care parcurge în o secundă 300.000 kilometri călătorește patru ani de zile pentru ea să ajungă dela cea mai apropiată stea fixă, afala „n Centaur, până la pământ, în ori ce caz avem de a face cu un lucru, care deschide orizonturi de tot nouă pentru cunoașterea noastră. Și cunoașterea acestui fenomen o mulțumim celor mai subtile metode tehnice, anume măsurărilor făcute asupra inelei undelor luminoase în eter și încercărilor de-a afla așa numita paralaxă a stelelor fixe, prin cari pe urmă putem calcula distanțele lor dela pământ”.

(W. Blösch, *Hinter der Weltstadt*.)

Ce perspective imense ne deschide știința naturală, perspective, despre cari moșii și strămoșii noștri nici nu visau! Știința naturală e știința universului, știința extremelor. Savantul care se ocupă cu ea are un teren nelimitat, pe când istoriograful și filologul domnește asupra unui domeniu limitat în spațiu și timp, fizicianul poate să-și avante cugetul cât de mult înainte sau îndărăt, niciodată nu va da de hotare! Chiar și specialistul care se mărginește la studiarea câtorva fenomene, totdeauna va fi silit să se miște între extreme. Pentru ea să poată explica lucrurile cele mai mărețe, trebuie să recurgă la altele, extreme în mărimea lor, trebuie să se folosească de cele mai subtile metode și instrumente. Da, natura e variată, aci grandioasă, aci filigrană, nespuse de fină. Vorba bătrînului Voltaire: „Aș vrea să știu, cum se face, că fiind atât de brută în munții tăi, în pustii și mările tale, apari totuși atât de inteligentă în animalele și vegetalele tale!”

Biologia — știința despre viață, știința care studiază totul ce trăiește, animale și vegetale — pare destul de limitată în sensul acesta. Totuși ea ne poate servi unele exemple destul de interesante. Ea se ocupă atât cu bacilul și amiba, cât și cu cele mai perfecte vietăți, plantele și animalele de ordine înaltă, fonerogamele și vertebratele. Privind sub microscop un bacil, văzând acolo un punct de protoplasmă, lipsit de organe, n'ai crede că putere vitală zace în el. Și cu atât mai mult te miri, când auzi, cum poate să reziste ființa aceasta debilă tuturor intemperțiilor, ce putere colosală are sub împrejurări favorabile. Noi oamenii, cari, expuși mai mult timp unei călduri sau unui frig de 40° C. am peri, cu greu putem să dăm seamă, cum poate rezista un bacil unei temperaturi mult mai ridicate sau scăzute. Prof. Dr. M. W. Meyer, în cartea sa, „Bewohnte Welten”, a adunat toate datele cunoscute relativ la puterea de rezistență a bacteriilor. În general a constatat că granițele rezistenței sunt între — 252° și + 140°, cuprind dar așa aproape 400°! Unii streptococi au putut trăi vre-o câteva ore la — 252°; dela temperatura aceasta până la punctul zero absolut, adică — 272°, peste care nu mai există frig, căci la 272° înceată ori ce mișcare musculară. — mai erau numai 20 centigrade!

Bacteriile diferite suportă cu ușurință — 60°, bacilii ciurii, expuși luni de-a rindul la — 31°, au rămas în deplină vigoare. (De aceea e și falsă credința, că bacilii holerei se nimicesc iarna! Ei

Rétay și Benedek

intreprindere industrială de artă bisericască, sculptare de amvoane, altare și statui, — aurire și decorare de biserici.

Budapest, IV., Váci-utca 59. (saját ház).

În atelierul nostru se execută: altare, amvoane, presbiterii, bănci, rame pentru icoane și tot ce este necesar la împodobirea bisericilor. — Odăjdii, prapore, potire, candelabre, sfeșnice, etc. etc. — Altare vechi se auresc și se renovează. — Liferează statui sfinte, icoane, cruci lucrate artistic, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

numai odihnesc, pentru ca primăvara să iasă din nou la iveală.)

Relativ mai puțin rezistente sunt aceste ființe față de căldură; totuși, din punct de vedere omnesc, pot suporta temperaturi considerabile. Astfel bacilul daltacului poate trăi perfect 2—4 ore la + 140°. Multe bacterii trăiesc în locuri cu temperaturi de 60—90 centigrade. Astfel există în geșhirurile din Yellowstone, cari au 70°—80°, o mulțime de bacili. Iată deci, între ce limite extreme poate exista o viață organică! — Cu atât mai puternic se dezvoltă sub împrejurări favorabile.

Așa un bacil de acesta mic, — adesea mărit de 1500 ori nu se poate zări ușor! — având hrană suficientă, se înmulțește în progresiune cubică. Un bacil bătrîn de o jumătate oră, e în stare să se înmulțească. Așa se explică, că o singură bacterie, adusă în buion, în decurs de 24 ore formează colonii, cari cântăresc chilograme întregi! Dacă ar avea împrejurări, ideal de favorabile, un bacil ar forma în 8 zile o colonie atât de mare, încât ar putea să umple toate oceanele pământului! Formidabilă e munca acestor ființe mici. În timp de epidemii despopulează țări întregi. Stricăciunile cauzate de bacteriile patogene însă dispar față de folosul imens ce-l avem dela bacteriile saprofitice. Ele susțin circuitul vieții pe pământ, discompunând organismele moarte, cari astfel discompuse, sunt pe urmă preluate de plantele de ordine superioară și redată folosinței. Iată un alt extrem: cele mai mici ființe existente dau posibilitatea de a trăi celor mai mari!

Contemplând sub microscop o astfel de ființă monocelulară, ți-se pare că atât de mare e prăpastia între ea și celelalte organisme superioare, încât niciodată nu va fi posibil să stabilești vre-o legătură între ele. Ce diferență între un bacil de 0.005 mm. și între un banian din India, — înalt de sute de metri, cu un diametru de 16—20 metri; ce diferență între acel punct de protoplasmă, mic cât un bacil, — amiba, — și între muntele acela de carne și oase, — balena, sau între omul inteligent, regele pământului! — Și totuși, legătura e strînsă de tot. Aci avem un caz tipic, cum savanții, ca să explice un extrem, trebuie să recurgă la altul. Știința biologică a veacului nostru susține tot mai ferm, că toate animalele și plantele de organizație mai înaltă se trag din strămoși monocelulari. De fapt, toată țesătura organismelor constă din formațiuni primordiale, — celulele, — cari au aceeași structură și același fel de-a funcționa ca și bacteriile sau amibe. Din singurătatea ființe monocelulare s'au format la început colonii; acestea sau strîns tot mai tare la un loc; ființele odinioară libere au format țesături; prin diviziunea muncii toate aveau rostul lor, celulele cu aceeași funcțiune începură a se separa de celelalte, formând organe. Astfel se formează ființele organizate, — la început primitive, — cari în continua luptă pentru existență se tot perfecționară și se acomodară cerințelor vieții, până ce în sfârșit ajunseră să alcătuiască tipul animalic ideal, — mamiferle. Coroana acestei opere grandioase de evoluțiune fu în sfârșit omul. Astfel se stabilă legătura între cele două extreme!

E mic bacilul e mică amiba, și totuși ne pare neasemănat de mari față de atom, — acel punct material ipotetic, din care se compune ori ce materie, și care până nu de mult părea indivizibil. Nime nu l'a văzut, probabil nici nu-l va vedea, dar existența sa o dovedește tot mai mult chimia și fizica. Cât e de mic un astfel de atom ne putem imagina, dacă cugetăm, că materia dintr'un bacil constă din miliarde de atomi! Și, — minunea minunilor! — ceea ce până ieri se credea indivizibil, iată că — din zi se adevărește mai tare — constă din altele particule, și mai mici. Radiul, elementul acela miraculos, descoperit acum zece ani, care a nimic atâtea ipoteze, a silit pe savanți să formuleze o nouă teorie, teoria electronilor. Iată ce a stabilit radiologia și electrofizica zilelor noastre: Atomii sunt particulele indivizibile a unor elemente. Toți atomii aceluiaș element, — de ex. hidrogenul — au aceeași structură și funcțiune, deosebită de structura și funcțiunea unui alt element. — de ex. oxigenul. — Atomul hidrogenului însă ca și al oxigenului, sau al ori și cărui alt element, constă din aceleași puncte energetice, infinit de mici, electronii. Acești electroni încontinuu se mișcă. După cum se mișcă acești electroni, și după numărul lor, avem atomi diferiți, cari compun cele aprox. 80

de elemente cunoscute. Și, precum s'a luat ca bază ori cărei vieți organice celula, astfel s'a luat, — și acesta-i climaxul, — ca baza existenței întregului univers, electronul! Ca să facă mai intuitivă mărimea unui electron, un savant german s'a folosit de următoarea asemănare: electronul se rapoartă la un bacil, ca bacilul la globul pământului. Electron — bacil — pământ, — imaginează-ți asta, iubite cetitor, dacă nu-ți va sta mintea în loc! Și trebuie să cugetăm, că pământul este un fir de praf în univers, universal întreg însă e compus din electroni! Acela, care ar vrea să calculeze, câți electroni sunt în univers, în ori ce caz ar înobuni în decurs de 24 ore. — Și, co-i mai interesant, în lumea infinit de mică a electronilor aflăm că se validează aceleași legi, ca și în sistemele solare. Electronii cari compun atomul se mișcă în jurul unui electron central, urmând totemai aceleași legi, — legile newtoniane ale gravitațiunii universale, — ca și planetele cari se mișcă în jurul soarelui!

V. B.

(Sfârșitul va urma).

INFORMAȚII.

ARAD, 23 Noevre n. 1911.

— Lucia Cosma și Ana Voileanu la Arad. Am anunțat că la începutul lunii viitoare se va da un concert al Luciei Cosma în orașul nostru sub patronajul „Reuniunii femeilor române din Arad” și pentru strângerea fondurilor necesare zidirii unei școli de fete în Arad. Acum suntem în plăcuta situație să aducem la cunoștința cetitorilor noștri că, pe lângă arta distinsei noastre cântărețe Lucia Cosma, publicul nostru va avea prilejul să aprecieze și măiestria recunoscută a d-soarei Ana Voileanu, una dintre cele mai talentate pianiste dela noi, care are și compoziții proprii de o rară frumsețe. La începutul lunii viitoare vom avea, deci, prilejul să gustăm una dintre cele mai înalte manifestări de artă românească asupra căreia atragem încă de pe acum atenția publicului nostru.

— Alegeri congresuale în comitatul Arad. Suntem informați că în cercurile din comitatul nostru au fost aleși următorii deputați din colegiul preoțesc:

În cercul Arad, părintele protosincol Roman R. Ciorogariu, cu unanimitate, în Chișineu, părintele Aurel Pap, din Socodor, în Gurahonț, dându-se de două ori voturi egale între părintele protopop Cornel Lazar din Hălmagiu și preotul Iuliu Bodea din Buteni, prin tragere de sorți a fost declarat ales părintele Bodea, în Pâncota a fost ales părintele protopop al Șiriei, Mihail Lucaș.

— O mică contrazicere... Organul autorizat de sub direcțiunea dlui Goldiș publică în numărul său de azi (numărul 246) următoarele rânduri:

„Ziarul „Românul” a pus în arhivă broșura canonicului Dr. Karácsouyi János. Cu tot dreptul, fiindcă pamfletul în extenziune de 15 pagini, nici că e interesant”.

Acelaș organ autorizat publicase, însă, cu trei zile înainte (numărul 243) despre același broșură:

„Dr. Iohan Karácsouyi membru al academiei științifice ungare publică o interesantă broșură în care intervine cu multă căldură pentru pacea între Români și Unguri”.

O nouă mică contrazicere... la cari ne-am obișnuit de multă vreme din partea organului autorizat.

— Instalare de protopop în Lipova. Marți, 21 Noevre n. a avut loc instalarea nou alesului protopop gr. or. al Lipovei, Fabrițiu Manoilă, prin d. asesor consistorial George Popoviciu.

Instalarea s'a făcut în obișnuitul mod solemn. Noul protopop a rostit o predică frumoasă în care a promis că va lupta cu toate puterile pentru interesele bisericesti și naționale ale turmei incredințate păstoririi lui.

La ora 1 a avut loc un banchet la care au luat parte peste 100 de persoane.

— Alegeri pentru congres. Cetim în „Tel. român”: Deputați mireni pentru congresul național-bisericesc au fost aleși în arhidieceză următorii domni: Cercul Sibiiu: Parteniu Cosma, director la „Albina” în Sibiiu. Cercul Sălește: Dr. Nicolae Comșa, medic în Sălește. Cercul Sebeș: Ioan de Preda, adv. în Sibiiu. Cercul Alba-Iulia: Dr. George Proca, secretar cons. în Sibiiu. Cercul Deva: Dr. A. Vlad, avocat în Orăștie. Cercul Hateg: Dr. Nic. Vecerdea, dir. la fil. „Albina” în Brașov. Cercul Ilia: Dr. Eugen Meșianu, avocat în Brașov. Cercul Geoagiu: Dr. Ioan Marghita, avocat în Geoagiu-inferior. Cercul Zărand: Dr. Ioan Popp, adv. în Brad. Cercul Cămpeni: Dr. Vasile Preda, avocat în Sibiiu. Cercul Turda: Dr. Valeriu Moldovan, avocat în Turda. Cercul Cluj: Vasiliu Almășan, avocat în Cluj. Cercul Solnoc: Dr. Gavril Buzura, adv. în Lăpușul-ung. Cercul Bistrița: Dr. Vasiliu Pahone, adv. în Bistrița. Cercul Târnava: Octavian Goga, secretar lit. al Asociațiunii, Sibiiu. Cercul Sighișoara: Virgil Onițiu, dir. gimn. în Brașov. Treiscaune: Dr. Iancu Meșianu, proprietar în Zernești. Brașov: Arseniu Vlaicu, dir. școlii comer. în Brașov. Cercul Bran: Ioan cav. de Puscaru, jude la curia reg. în penz. în Brașov. Cercul Făgăraș: Dr. Ioan Șenchea, adv. în Făgăraș.

— Numirea noului episcop al Gherlei. — Din Viena ni-se telegrafiază că numirea I. P. Sale Dr. Vasile Hossu, episcopul gr. cat. al Lugojului, în scaunul vacant al episcopiei de Gherla este fapt implinit. Autograful prea înalt despre această numire se va publica zilele aceste.

I. Sa Dr. Vasile Hossu s'a născut la 1866. Episcop al Lugojului a fost numit în 1903, în locul episcopului Dr. Demetriu Radu, numit la Oradea-mare.

— Aviz. „Reuniunea femeilor române din Arad și provincie”, neputând desface din losurile loteriei proiectate nici atâtea cât să se poată acoperi spesele efective, s'a văzut silită să ceară dela înaltul minister și a și primit amânarea loteriei cu un an. Tragerea losurilor se va face, deci, la 12 Iunie 1912.

Aducând la cunoștință aceste împrejurări triste, Reuniunea roagă din nou, cu toată căldura, onoratul public românesc de pretutindeni să grăbească cu cumpăratal losurilor, ajutând astfel reșita întreprinderii pornite de Reuniune cu atât entuziasm.

Cererile de losuri să se trimită pe adresa: Hermina Ciorogariu, Arad, Școala civilă de fete. Strada Deák Ferenc.

N. B. Ziarele române sunt rugate să reproducă de mai multe ori acest aviz.

— A patra serată literară dată de muncitorii români aradani. Duminecă, în 26 Noevre e. muncitorii români din Arad, aranjează a 4-a serată literară în sala „Millenium” la orele 8 seara, cu următorul program: Cuvânt de deschidere rostit de d. Ioan Lazar. Lupta femeilor pentru existență, conferință. Pe lângă boi, poezie de G. Coșbuc, declamată de d-soara Rozalia Sandru. Solo din violină, executat de dl Constantin Savu. Lupii de (*) citită de d-soara Elena Scorțaru. Solo de voce, acompaniat de harmoniu, predat de dnă V. Maghiaru și C. Savu. „A voastră este vina”, poezie de Mih. I. Procopiu, declamată de dl Ioan Budeanu. Arie populare, din flaut, predate de dl P. Tiriteanu. Muncitorii români sunt invitați a lua parte în număr cât se poate de mare la această serată literară. Intrarea liberă.

— Un deputat ungar își depune mandatul. Deputatul kossuthist Dr. Nagy Emil, ales la Solnoc, și-a depus mandatul. Nagy era directorul moșilor întinse ale principelui *Eszterházy*, care i-a pus alternativa să renunțe la unul din cele două posturi, fiindcă nu poate să admită ca director al moșilor sale un politician aparținător unui partid atât de expus.

Nagy a renunțat la mandat.

— Societatea „România Jună” din Viena s'a constituit în modul următor: Președinte: Alexie Voitschi, cand. în drept.; vice-președinte: Ionel Hozan, cand. în drept.; secretar de externe: G. Pridie, cand. în drept.; secretar de interne: Constantin Cimponeriu, stud. exp.; casar: Ioan Leleu cand. în litere; controlor: Romul Mărcuș, stud. exp.; bibliotecar: Toader Tabre, cand. ing. for.; econom: Ilie Bruja, stud. med.

In comisia de revizuire au fost aleși domnii: Iuliu Crișan, cand. med., Dominic Medrea, cand. med., Remus Doctor, cand., med.

Adunarea generală în care s'a constituit comitetul a avut loc la 5 Noevrie.

— Pentru ziua numelui. Referentul consistorial d. Victor Tordășianu, răscumpărând felicitările din prilejul onomastice sale a dăruit 5 cor. fondului pentru cumpărarea unei case proprii și a supraedificatelor pe seama Reuniunii române agricole din comitatul Sibiu, iar 5 cor. pentru procurarea chipului în ulei al mult regretatilor săi împreună muncitori Petru Ciora și Dr. P. Span.

— La fondul Dr. P. Barcianu pentru ajutoarea calfelor (sodalilor) fără de lucru al Reuniunii meseriașilor sibieni, au mai dăruit: George Cocoveanu, învățacel zidar 50 bani, parohul N. Dorca (Loamnăș) și soția sa Maria n. Neamțu, în amintirea ficei lor † Aurelia, 2 cor., George Șoenu, inv. cismar, 50 bani, George Borzea, par. (Coveș) 1 cor., George Șoima, lăcătuș, soția sa Elieaveta și fiul lor George, 50 bani și Eugenia Tordășianu, prof. 10 bani.

x Dr. Kertész Seminar juridic. Cluj, Monstori ut 16. Pregătește foarte conștient, în timp scurt și în condiții favorabile pentru examene fundamentale, examene de stat, riguroase în științele de stat și juridice. La cerere dă informații gratuite!

— In chestiune personală. Ni-se cere publicarea următoarelor: Mi-a venit la cunoștință, că d. Dr. Aurel Isaac, avocat, și acum președintele

casinei românești din Cluj, și-a aflat plăcerea de a povesti într-o societate neromânească de aici, cum eu aș fi fost chemat la Viena, printr-o telegramă falsificată în numele cancelariei de cabinet a Majestății Sale, și cum m'aș fi prezentat cu mare paradă acolo, unde apoi mi-s'ar fi arătat, că am fost păcălit.

Deși am avut satisfacția, ca o ilustritate a societății din Cluj să spuie însuși colportorului acestei scornituri judecata sa aspra, dar cavale-rească, asupra autorului acelei pretinse falsificări, a cărei „veste” a purtat-o d. Dr. Aurel Isaac, într'un mod atât de tendițios, mă văd silit să declar în public, pentru liniștirea binevoitorilor mei, că toată povestirea, pusă acum în circulație, este cât pentru mine, care nici când n'am primit asemenea depeșă, o scornitură pe cât de răutăcioasă și de temerară, pe atât de lipsită de orice tonciu.

Iar cât pentru procedura dlui Dr. Aurel Isaac, care astfel își începe activitatea socială, în calitate de nou ales președinte al casinei române, o las în judecata oamenilor cu bun simț. — Cluj, la 22 Noevrie n. 1911. — Dr. Elie Dăianu, protopop.

Anunț literar.

A apărut:

„Almanahul scriitorilor dela noi”.

• foarte interesantă și vastă carte, care cuprinde fotografiile a 46 scriitori născuți în Ardeal, Tara Ungurească și Bănat, viața lor pe scurt, însirarea cărților ce le-au dat la lumină și o bucată literară, vre-o poezie, • năvelă ori ceva știință, nepublicată încă.

Pentru întâia oară ni-e dat nouă Românilor de pretutindenea, ca să avem o astfel de carte la îndemână, care ne face cunoscuți pe cel mai de seamă scriitor născuți dincoace de Carpați, azi în viață.

„Almanahul scriitorilor dela noi” e o oglindă fidelă a aproape tuturor talentelor scriitorilor dela noi, și e un mângâriar prețios pentru fiecare casă românească! Căci cine nu dorește să cunoască și înfățișarea și viața celor mai de seamă fii ai neamului său, al cărora scris să cetește zilnic în ziare și prin reviste?

„Almanahul scriitorilor dela noi” mai are apoi încă un capitol interesant și de mare preț: capitolul presei. Se arată în facsimil capurile tuturor foilor românești de dincoace de Carpați, se expune pe scurt istoricul fiecăreia, ce procese a avut până acum, cari i-au fost colaboratorii mai de seamă și cine scriu de prezent la ea. „Almanahul” la sfârșit are și Calendar pe 1912, așa că ori cine cumpără „Almanahul scriitorilor dela noi”, nu mai are nevoie de alt calendar în casă!

Deoarece cartea aceasta s'a tipărit numai într'un număr restrins de exemplare, on. public e rugat să grăbească a o comanda, ca fiind o carte aievea prețioasă, interesantă și instructivă.

Un exemplar costă trimis franco cor. 1.80. Se poate comanda dela editor (Librăria Naț. S. Bornemisa) din Orăștie—Szászváros, și dela „Librăria Tribuna” din Arad.

Celor ce iau cel puțin 5 exemplare li-se dă 25% rabat!

A apărut:

„Amintiri” de Al. C. C. C.

ca cel dintâi volum din „Biblioteca scriitorilor dela noi”, în care se vor tipări rind pe rind toți scriitorii români din Ardeal, Tara Ungurească și Bănat, morți și în viață.

Volumul „Amintiri” are 264 pagini și cuprinde 23 nuvele, a căror subiect e luat din viața fraților noștri Moți din Munții-Apuseni și din viața autorului. Bucățile sunt scrise într-o neaoșă limbă românească și cu multă putere și limpezime, și cu mult simțământ, fiecare bucată te captivează, procurânduți o rară mulțămire sufletească.

De mult n'a apărut la noi Români o carte așa de frumoasă și ca prezentare tehnică, mai ales ea e adevărat eveniment pentru literatura noastră din Ardeal.

Se poate comanda dela autor (Librăria Naț. S. Bornemisa) în Orăștie—Szászváros, și dela „Librăria Tribuna” — Arad. Prețul unui exemplar e 1.60 + 20 bani porto.

ECONOMIE.

Situațiunea financiară. (16 Noevrie 1911.) În piața externă de bani s'a observat în săptămâna trecută o ușurare oarecare, care însă n'a fost trecătoare, cu toate acestea ofertele în străinătate sunt foarte rezervate, din cauza situației politice nesigure. Discontul privat a cotat de altcum în Londra 3 $\frac{1}{8}$ %, în Berlin 4 jum. și în Paris 3 și un pătrar proc.

În piața internă de bani cererile continuă a fi foarte mari și banii rari și scumpi. Banca de emisiune este continuu asaltată cu cereri și nu arareori instituttele din provincie plătesc la institutute private din capitală 6—7%. În fața situației politice internaționale sunt puține prospecte de ameliorare apropiată pe piața de bani.

Discontul privat a cotat în Viena 4 $\frac{7}{8}$ —4 $\frac{15}{16}$ % iar în Budapesta a variat între 5 $\frac{1}{8}$ %—6% și chiar peste 6%. „Rev. Ec.”

Poșta Administrației.

Iulia Campian, Iárkos. Am primit 14 cor. abonament până la finea anului 1911.

POȘTA REDACȚIEI.

A. Bireescu. In toamana anului 1912.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu. „Tribuna” institut tipografic, Nichin și cons.

Leon Tolstol.

160

RĂȘBOIU ȘI PAGE.

ROMAN.

Trad. de A. C. Corbul.

(Urmare).

Chipul lui Murat străluci de o mulțămire stupidă, ascultându-l pe Balaseff. Demnitatea regală își are obligațiunile ei. El crezu necesar să vorbească ambasadorului lui Alexandru ca un rege și un aliat.

El se dete jos de pe cal, luă brațul ambasadorului rusesc și-l duse la câțiva pași mai încolo pe drumul mare, apoi începu să se plimbe cu el încoace și încolo. El declară că împăratul Napoleon se simțise jignit de cererea ce i-se făcuse de a-și retrage trupele din Rusia și mai ales fiindcă întreaga Europa avea cunoștință de acest fapt, ceea ce atingea demnitatea Franței. Balaseff voi să răspundă, dar Murat îl întrerupse:

— Atunci dta crezi că nu împăratul Alexandru este instigatorul? întrebă el cu un zîmbet naiv.

Balaseff expuse motivele după cari Napoleon era singurul instigator.

— Ah! scumpul meu general, doresc din toată inima ca împărații să se înțeleagă între dânșii și ca acest rășboi început împotriva dorinței mele să se sfârșească cât mai iute cu putință, zise el cu tonul pe care l'ar lua servitorii doritori de a rămâne prieteni cu toate certurile cari li desbină pe stăpânii lor.

El ceru vesti despre marele-duce, amintindu-și de plăcetele clipe pe cari le petrecuseră laolaltă în Neapole.

Apoi, doodată, ca și cum și-ar fi adus aminte subit de demnitatea sa regală, el se înălță, luă atitudinea pe care o avusese la încoronarea sa și zise, avântându-și brațul drept:

— Nu vreau să Vă mai rețin, generale, toate urările mele vă însoțesc în misiunea ce o aveți.

El se apropiă de suita sa, care-l însoțea la o distanță respectuoasă, în vreme ce mantia sa roșie și brodată; precum și penele sale falfăiau în vânt, cu sclipiri de pietre prețioase.

Balaseff își urmă calea, santinelele din corpul lui Davout îl opriră din nou, iar aghiotantul ce i-se dăduse drept călăuză îl conduse în sat, în prezența mareșalului Davout.

IV..

Davout era un fel de Arakceeff al lui Napoleon, un Arakceeff viteaz, dar nu mai puțin migălos și crud, și care nu știa să-și expuie zelul decât prin cruzime.

În mehanismul unui stat, acest fel de oameni sunt tot așa de firești ca lupii în natură; ei apar întotdeauna, și cu tot ilogismul prezenței lor. În capul guvernelor. Numai prin această lege naturală se poate explica, cum un om ca Arakceeff, căruia îi plăcea să smulgă cu propria sa mână mustățile grenadirilor și care era prea laș ca să se expună vre-unei primejdii, cum acest om incult, grosolan, fără maniere, a putut ajunge favoritul lui Alexandru, acest împărat cavaleresc, cu inima compătimitoare.

Balaseff îl găsi pe Davout într'un hambar, șezând pe un butoi și ocupat a verifica niște socoteli.

Aghiotantul său se ținea lângă dânșul. I-ar fi fost ușor lui Davout să-și găsească o locuință mai bună, dar mareșalul era unul din acei oameni care își caută dinadins o situațiune supărătoare pentru a avea dreptul de a fi exigent față de ceilalți. Cea mai mare plă-

cere a lor este de a opune bucuriilor vieții, neînțetata și trista lor activitate.

„Cum să pricep eu bucuriile vieții aici în hambarul acesta mizerabil, așezat pe un butoi!” spunea expresia feței lui Davout.

Când Balaseff, animat de frumuseța acelei dimineți și de convorbirea avută cu Murat, intră în acel hambar, Davout se adânci mai mult în socoteala lui. El nu se aculă de pe butoi, el nu făcu nici o mișcare, dar un euris răutăcios îi încreți obrazul când își dete seamă că primirea aceasta displicea ambasadorului rus. El îi zise cu răceală:

— Ce voiți dela mine?

Inchipuindu-și că Davout nu știa cu cine vorbește, Balaseff se grăbi să-și decline titlul său de reprezentant al împăratului Alexandru pe lângă Napoleon. Davout însă deveni și mai întunecat și grosolan.

—Unde e misiunea dtale? întrebă el. Dă-mi-o pentru a o trimite numai decât lui Napoleon.

— Ordinele împăratului dtale se îndeplinesc în armata sa; aici trebuie să faci după cum ți-se spune.

Și pentru a-l face pe ambasadorul rusesc ca să simtă și mai bine dependența forței brutale, Davout îl chemă pe aghiotantul de serviciu.

Balaseff scoase plicul care conținea scrisoarea țarului și o puse pe o ușă răsturnată ce servea drept masă și așezată pe două butoaie.

Davout luă plicul și ceti adresa.

— Dta ai dreptul să mă respectezi ori să nu mă respectezi, făcu Balaseff; dă-mi însă voie să-ți spun că am onoarea de a purta titlul de general-aghiotant al Majestății Sale.

Davout îl privi fără o vorbă; emoțiunea și tulburarea lui Balaseff îi pricinuiau o plăcere vădită.

— Ți-se vor face onorurile la cari ai dreptul, zise el.

REISZ MIKSA FABRICĂ DE MOBILE

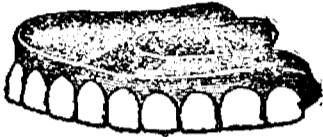
in

BÉKÉSCSABA — NAGYVÁRAD

Andrássy-ut 41—43.

Rákóczi-ut 14.

(Lângă »Apollo«)

Scoaterea dinților, dinți artistici, poduri în gură, de aur, coroane, efeptuiește

QUIL REINHOLD
DENTIST,

pe lângă prețuri moderate și garanță
LUGOȘ, STR. BONNÁ CZ 11.

ANUNȚ.

Se caută pentru o fetiță de 3 ani

o domnișoară inteligentă

care să deie ajutor și în afacerile casnice.
— A se adresa administrației »Tribuna«. —

Invățăței

se primesc pe lângă întreținere completă la fabrica de tinichijerie: **Bartos Zoltán**, bádogáru gyár, Budapest, VII., Gizella-ut 55.

ANUNȚ.

Subsemnatul absolvent al școlii de agromonomie din Ciacova cu paxă bună de 5 ani în toate ramurile economiei rurale, caut un post de

agronom

la vre-o moșie în România. — Pretensiuni modeste.

Petru Zestran
în Klopodia (Temesmege).

Se cercă

un candidat de avocat

într-o cancelarie avocațială din provincie.
— A se adresa administrației »Tribuna«. —

Un candidat de avocat

cu practică, află momentan aplicare în cancelaria avocatului **Dr. Nestor Porumb**, în Biserica-Albă (Fehértemplom).

ANUNȚ.

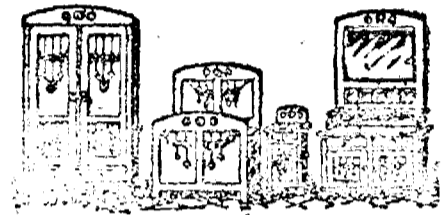
Se caută la prăvălia de făină și pâine a firmei **Moștenitorii Iacob Graf** din Turnu-Severin (România)

2 Vanzători inteligenți

și amabili, vorbind limbile română, germană și ungară, cu armata satisfăcută. Preferiți cei cu practică și neînșurați. Oferte și pretențiuni la susnumita firmă.

→ P. Hencilă ←

măsurători de zidiri și mobile
Déva, Str. Vasut No 18. (Casa proprie).

Aduce cu stimă la cunoștință on. public din loc și provincie, că și-a provăzut și mărit atelierul de măsurat cu puteri de muncă corespunzătoare cerințelor de azi.

Primește totfelu de lucrări pentru zidiri și mobile, precum și reparări cu prețuri convenabile și pe lângă serviciu prompt și conștiințios.

Mare magazin de tot felul de mobile pregătite din materialul cel mai excelent uscat dela cele mai simple până la cele mai luxoase.

„VICTORIA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII SOCIETATE PE ACȚII.

FONDATA ÎN ANUL 1887.

Centrala: Arad, Calea Arhiducelui Iosif, Nr. 1—2, casele proprii (vis-à-vis de primărie.)

Filiale: în Șiria (Világos), Chișineu (Kisjenő) și Boroșineu (Borosjenő).

Capital societar 2,500.000.— Cor.
Fond de rezervă 2,000.000.— Cor.
Depuneri spre fructificare 14,000,000.— Cor.
Circulațiunea anuală . . . 350,000.000.— Cor.

Pentru sumele depuse fără termen de abdicere și rămân la bancă pe timp mai scurt de 3 luni de zile, plătește deponenților 4% interese, — iar pentru depunerile elocote pe timp mai îndelungat de trei luni de zile, după mărimea sumei depuse: plătește deponenților 4½% și 5% interese fără de nici o detragere.

Primește depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libele.

Acordează împrumuturi hipotecare pe case de închiriat și pe proprietari de pământ.

Escontează cambii și acordează credite cambiale cu acoperire hipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARĂ.

1910. 30 Octombrie		1911. 28 Octombrie 29 Octombrie	
ACTIV			
172 499 479	121 656 479 Rezerva metalică aur	159 638 577	221 989 802
	50 843 000 „trate aur	61 958 000	221 596 577
438 423	Argint și diverse monete		274 798
121 281 798	Portofoliu român și străin		173 732 520
32 600 058	(*) Impr. pe ef. publice	7 921 400	177 474 984
	„ în cont curent	9 602 620	18 486 609
11 999 862	Efectele capitalului social		17 524 020
14 644 896	Efectele fondului de rezervă		11 934 111
3 044 621	„ „ amort. imob. și mașin. de imprim.		17 696 577
6 002 088	Imobile		4 227 621
719 237	Mobilier și mașini de imprimerie		6 059 004
752 167	Cheltuieli de administrație		779 365
110 274 050	Depozite libere		718 533
29 801 471	Conturi de valori		114 448 850
50 867 316	Conturi curente		25 167 930
554 925 465			74 571 594
			609 887 314
			673 502 230
PASIV			
12 000 000	Capital	12 000 000	12 000 000
28 682 744	Fond de rezervă	30 763 060	30 763 062
4 300 540	Fondul amort. imobil. mobil. și mașin. imprim.	4 614 728	4 614 727
366 841 600	Bilete de bancă în circulație	470 737 830	473 864 890
2 341 543	Profit și Pierdere	2 446 950	2 446 952
1 686 103	Dobânzi și beneficii diverse	1 553 190	1 678 241
110 274 050	Depozit de retras	114 448 850	114 516 170
28 708 885	Conturi diverse, sold	33 322 690	32 678 190
554 925 465		609 887 314	673 502 230
	Scomptul 5%		
	*) Dobânda 5 1/2%		

VINURI
vechi și noi de vândut.

Adresați-vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) *Petru Benea*, căci vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi: Vin alb K —68, litru. Rizling —70. Roșu —94.

Vinuri din anul 1910: Carbenet alb K —70 litru. Șiller K —54. Rizling K —56. Rizling și Ruje amestecat K —52 litru.

Vin din anul 1911 K —48 litru.

Vinul să expedieze cu rambursă, dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni Pentru calitatea vinului garantez.

Petru Benea
propr. și neg. de vinuri
Világos (Arad m.)

Cel mai mare magazin de blănărie!

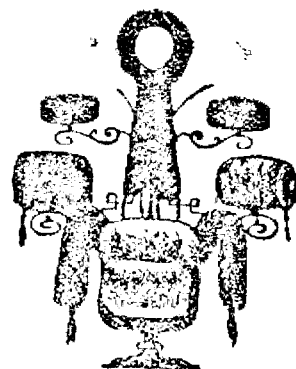
ILIE ȘTEFLEA

Sibiu—Nagy-sz-ban, Grosse Rng Nr. 18.

Premiat la expoziția de modă cu Medalie de stat.

Își recomandă în atenția on. public din localitate și provincie **bogatul asortiment de blănărie** cu prețurile cele mai convenabile. Articole de fabricație proprie; mantale de blană, blane de cățăorie, — manșoane, boabe căciuli pentru domni și doamne ultima modă și lucrate cu gust.

Prețuri ieftine. — Primește orice lucrări de blănărie pentru prefacere, căptuire, căptușirea și colierea mantalelor. Serviciu prompt și conștiințios. Numai marfă bună și execuție de I-u rang.

Stefan Fekesházy

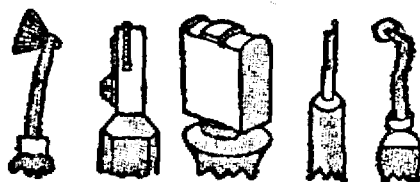
Institut de văpsitorie de haine și curățatorie chimică.
Bistrița, Fötér 17. Lângă Primărie.

Primește: curățiri licioase și fine, curățiri de trusouri, albituri de desupt, de masă și albituri de pat; perdele și orice lucrări de branșă aceasta cu prețuri foarte ieftine.

Curățire și vopsitorie chimică de toffelul de haine pentru bărbați și femei, pardesii și jachete fără ale desface; apoi materii de mobile, perdele dantele și altele. Execuție promptă. — Prețuri foarte moderate.

IRING HENRICH

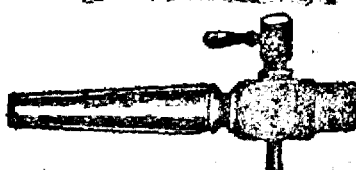
fabrică de unelte pentru ciobotari
Ujpest, Lörincz-u. 50.

Recomandă pantofarilor și ciobotarilor precum și pielarilor unelte de branșe, calitate bună, prețuri moderate. — Comersanților se dă rabat. — Catalog gratuit și francat.

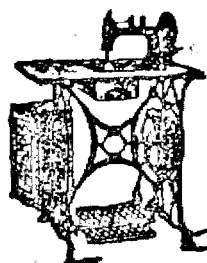
Johann Seibel

strungărie artistică aranjată pe puter de mașini în
Brașov, Strada Lungă No 27.

Pregătește și ține în depozit dopuri și pipe pentru buți, de cea mai bună calitate, apoi dacuri, bile și popice pentru biliard și popicarie precum și toffelul de picioare pentru masă, pelângă prețurile cele mai moderate. Celor ce cumpără a doua oară li-se dă rabat. — Lucrări de ornament. —

Prima calitate.

Mașini de cusut „Singer” calitate bună, pentru femei cu 30 fl. (karikahajós) tot pentru femei 42 fl., centra bobin 47 fl., cu 5 cutii din oricare soi 55 fl., cu luntre scufundătoare (sülyesztő karikahajós) — centralbobin fără sunet, artistic lucrate, un adevărat decor pentru casă cu

65 fl., precum și biciclete cu 52 floreni, pe lângă garanție de 5 ani — Ifterează:

KRAUSZ HENRIK,

Budapest, IV., Veres Pálné-u. 40.
Resinzătorilor le dau rabat. — Catalog la cerere trimis gratis și franco.

BRAUN ANTAL

fabricant de instrumente muzicale în
Temesvár Centr., Strada Prinț Eugen No. 14.
(Casa proprie).

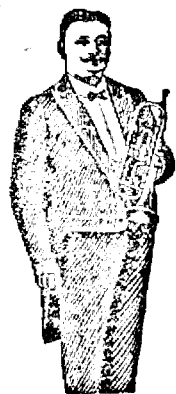

Cel mai mare și mai ieftin isvor de cumpărare în Ungaria de sud în

instrumente: de alamă, lemn, de suflat, cu coarde și instrumente de bătut precum și părțile constitutive a acestora. =

Reparările se execută artistic. Prețuri moderate.

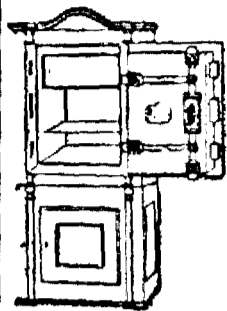
Instrumente vechi se cumpără sau se schimbă. Export în mic și mare.

Fabrica budapestană de casse de bani
Gelléri și Schuller
BUDAPEST

Fabrica: IX., Rákos-utca 4. Depozitul
orășenesc și biroul: V. Széchenyi-u. 7.

Liferanții ministerului de agricultură, de
honvezi, căilor ferate ungare și al poștelor.

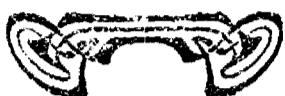
Efectuiază casse de
bani, libere contra
focului și spargerilor,
casse pancelate
pentru păstrarea do-
cumentelor.

Catalog gratuit și
franco.

Anunțuri

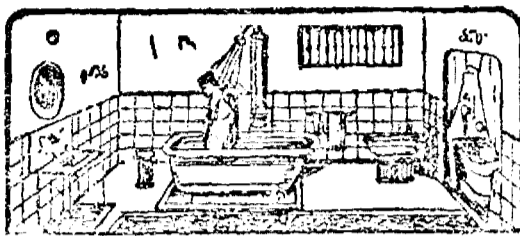
primește admi-
nistrația »Tribu-
nei«, pe lângă
prețurile cele
mai moderate.

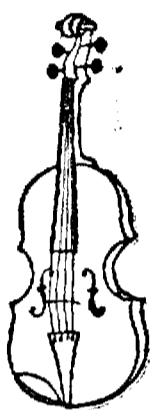
EDUARD LEXEN,
tinichigiu și antepriză de instalațiuni
Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Prăvălie: Strada Gabel Nr. 2.

Telefon Nr. 334.

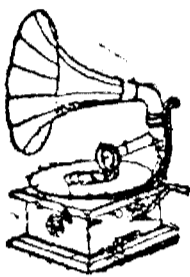
Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la
edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase
pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele.
Specialist în apaducte la case, canalizări,
conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie.

Lampe de carbid de totfelul
dela 3 coroane în sus. — —
Engrosiștilor li-se dau rabat.
Depozit bogat în vâni de
scăldat, cămine, closete etc.
Serviciu conștiințios. Prețuri
moderate. Reparație promptă.

Nici o fabrică de gra-
mafoane și cufoane nu
poate să lifereze mai
ieftin ca

Reich Aladár,

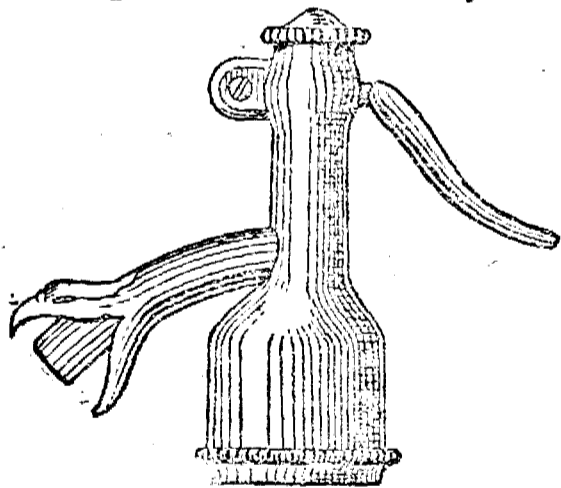
atelier de instrumente muzicale.

Budapest, VIII., Népszínház-u. 27 T.

Catalog gratuit.

Itzkovits Gerson, Budapesta, IX.,
Strada Tompa No 14.

Dulapuri de gheață

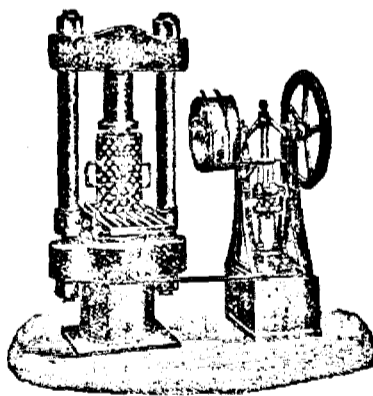

la cari e necesară gheață
puțină, preparate pen-
tru măsurarea vinului și
a berei, conducte la
pregătirea berei și pen-
tru scurs, în prețuri mo-
derate și serviciu prompt.
Intreprindere de accesorii
la fabricarea zodei, sticle
de Bohemia, sirup de
smeură, lămâi și ananas,
alabastru și praf de li-
monadă ș. a. Comandele
se efectuează prompt și
cu prețuri convenabile.

Májerszky Barnabás

fabricant de mașini

in Nyiregyháza.

Fabrichează după o experiență bogată
ca specialitate

prese de olei mânate cu apă.

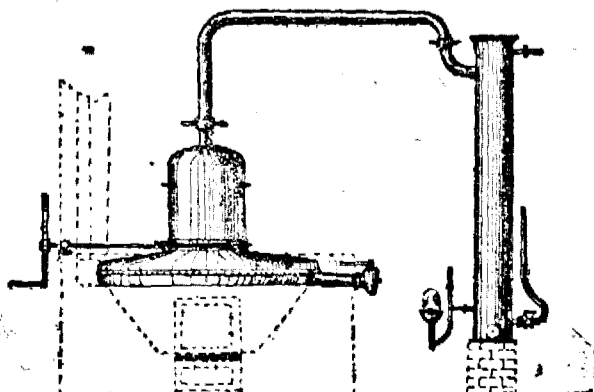
Piua de olei, construcție simplă ori
complicată. Prăjitori de olei pentru
încălzire cu aburi ori foc. Teasc pentru
sâmburi de bostan. Mașini pentru per-
fecționarea oleiului și aranjamentul com-
plet pentru fabricarea oleiului. Unele
de melișat floarea soarelui, ș. a.

Exportul până acum în 237 uzine.

Schuster Hans, hărăgar
Szászváros, Korház-utca.

Primește spre efectuare: instrumente de fabricare de spirt, cognac
liquer, țuică și instrumente de a condensa acestea. Mare maga-
zină. Tot felul de
instrumente și lu-
cruri necesare la fa-
bri. Vase de aramă
roșie pentru hote-
luri, birturi etc. Vase
de fiert cafea, vase
de spălat și curățit.
Primește montarea
și repararea

fântânelor artificiale
pe lângă prețuri mo-
derate. Comandele
se execută prompt.

Vilhelm Connerth

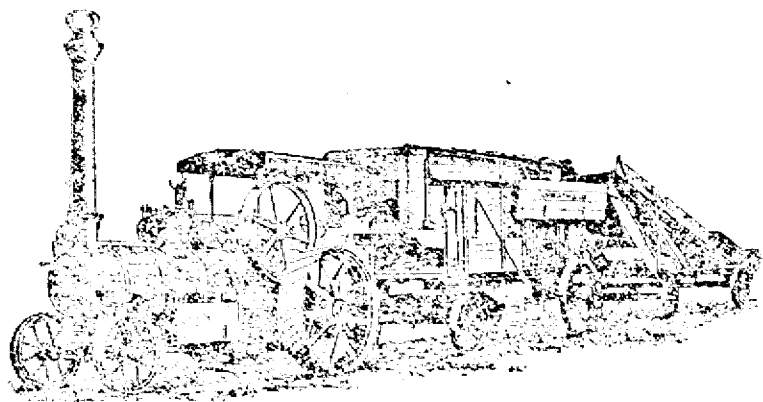
NAGYSZEBEN—HERMANSTADT, Elisabethgasse 53.

Fabrică după diferite
sisteme:

bănci de școală

conform celor mai
moderne cerințe igie-
nice, pregătește apoi
bănci și scaune pentru biserici; table de școală; rame
pentru hărți; rame pentru desen și dulapuri pentru
școală. Catalog ilustrat la dorință trimite gratuit și franco.

Umrath & Comp.

Budapest, V., Váci-körút 60.

Își recomandă fabricațiile sale și anume:

Locomotive de drum de sine umblătoare de 6, 8 și 10 HP.

Locomobile de 3—200 HP pentru scopuri economice și industriale.

Mașine de freerat (îmblătit) cu putere de vapor, motorică, minaj cu cai și cu mâna; mai departe: pluguri, grape, tăvăluguri, triore.

Mașine de sămănat.

Vânturători.

Batoze de curățit porumb.

Tocători de paie și nutreț.

Mașine de tăiat sfeclă.

Tumbe de stropit cu suc de gunoi în executarea cea mai bună,

cu prețuri moderate și condițiuni favorabile de solvire.

Catalog de prețuri românesc trimitem gratis și franco.
Correspondență română.

Mașine de cosit și secerat.

Zdrobitori de struguri.

Prese de struguri.

Morișche de uruit.

Pompe de fântâni și

Edificare ieftină!

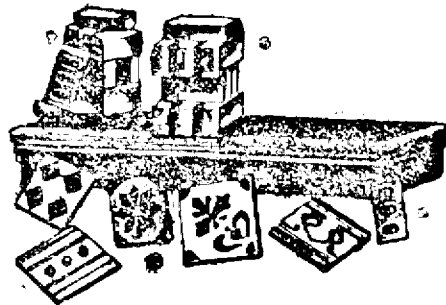
Intrece ori-care edificare din alt material. Sistemul meu e brevetat Nr. S—5546. Se face prin prepararea în mod propriu al betonului, ori alte materii.

Primesc totfelul de edificări, locuințe, case de închiriat, edificii economice și dominiare, crepuri, fântâni, poduri, canalizări, îngrădituri, trepte, padimentări de terase, acoperiș facement, învălitori de cement.

În depozitul meu se găsesc felurite preparate de cement, pietri de edificiu, țigle, colonne pentru case, streșini, trestie pentru tinciuală, cement Portland, gips, var stins ș. a. — *Prețuri curente trimit gratuit.*

Iosif Simics

Întreprindere de edificare cu beton, fabricant de obiecte de cement și piere.

Nr. telefonului:
246.

(Casa proprie)

LUGOȘ,
Str. Buziaș 37.

Traian Turturean

lăcătuș artistic și de edificii

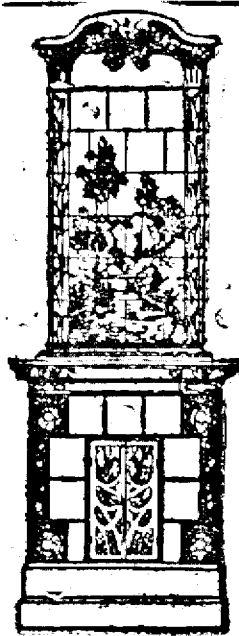
Bistrița — Besztercze.

10% economie la comanda

— de lucrări artistice. —

Lucrătoare aranjată cu mașini moderne.

Atențiune la cuptoarele economice de bucătărie vestite în Transilvania. — Catalog și desemnări să trimit la cerere.

Mare depozit de cuptoare.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că în (Cluj) Kolosvár, Monostori-u. 7, am deschis un mare magazin înregistrat și provăzut cu *cuptoare din țară și străinătate*, unde se află în depozit permanent cuptoare moderne de majolică stil secesion și cuptoare de olane Daniel, precum și căminuri și cuptoare de bucătărie.

Atrag atenția publicului asupra depozitului meu model, asigurând-ul totodată despre calitatea perfectă ale articolelor și prețurile cele mai solide.

Așteptând binevoitorul sprijin sunt cu deosebită stimă:

Tamásy József,
Kolozsvár.

KUN ENDRE,

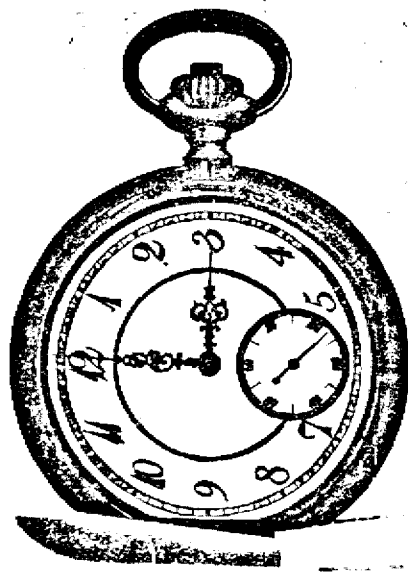
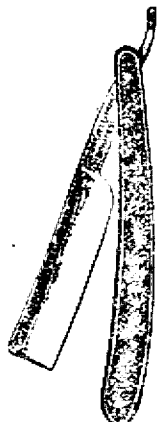
atelier cu mașini electrice pentru ascuțire artistică și homoru.

SZATMÁR,

casa-Lévay, vis-à-vis de Tribunal.

Se recoman. pentru pregătirea și ascuțirea oricărui soi de cuțite, ca cuțite pentru căsăpie și bucătărie, pentru masă și bricege, unelte pentru ciobotari și cojocari precum și ascuțirea bricelor pre lângă prețuri convenabile și execuție ireproșabilă.

La trimiterea a 6 brice barberilor le socotesc taxa numai pentru 5.

Cele mai bune
oroloage
— cele mai solide și cele mai după modă —
juvaeriale

atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă cheazășie de 10 ani și prețuri ieftine, livrează cea mai bună prăvălie în aceasta privință în întreaga Ungaria

BRAUSWETTER JÁNOS

orologier în SZEGED.

CATALOG cu 2000 chipuri se trimite GRATUIT. Notez că numai aceia vor primi catalogul gratuit cari îl cer cu provocare la ziarul Tribuna. (ad. scriu că a cetit anunțul în Trib.) Correspondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.